תּורה נבֿיאים וכתובֿים

תּרגום ייִדיש פֿון יהואש

דָנִיֵאל

א 1 אין דריטן יאָר פֿון דער מלוכה פֿון יהוֹיָקים דעם מלך פֿון
יהודה, איז געקומען נבֿוּכַדנֶצַר דער מלך פֿון בבֿל אויף
ירושָלַיִם, און האָט געלעגערט אויף איר. 2 און גאָט האָט געגעבן אין
זײַן האַנט יהוֹיָקים דעם מלך פֿון יהודה, און טײל פֿון די כּלים פֿון
גאָטס הויז, און ער האָט זײ געבראַכט קײן לאַנד שִנעָר, אין הויז פֿון
זײַן גאָט; און די כּלים האָט ער געבראַכט אין דער שאַצקאַמער פֿון
זײַן גאָט.

3 און דער מלך האָט געהײסן אַשפּנַז דעם הויפּט פֿון זײַנע
הויפֿדינער, ברענגען פֿון די קינדער פֿון ישׂראל, און פֿון דעם
קיניגלעכן אָפּשטאַם, און פֿון די אַדללײַט, 4 ייִנגלעך װאָס אין זײ איז
ניטאָ קײן פֿעלער, און שײנע אויפֿן אויסזען, און באַהאַוונט אין
אַלערלײ חכמות, און װילקענעװדיק אין קענשאַפֿט, און
פֿאַרשטאַנדיק אין װיסן, און װאָס האָבן בכּוח צו שטײן אין פּאַלאַץ
פֿון מלך; און זײ לערנען דעם כּתבֿ און דעם לשון פֿון די כַּשׂדים.
5 און דער מלך האָט זײ באַשטימט אַ טאָגטעגלעכע אויסקומעניש
פֿון דעם מלכס שפּײַז, און פֿון דעם װײַן װאָס ער טרינקט, און
געהײסן זײ דערציִען דרײַ יאָר, און צום סָוף פֿון זײ, זאָלן זײ זיך
שטעלן פֿאַרן מלך.

6 זײַנען געװען צװישן זײ פֿון די קינדער פֿון יהודה, דָניִאֵל, חנַניָה,
מישָאֵל, און עַזַריָה. 7 און דער הויפּט פֿון די הויפֿדינער האָט זײ

געגעבן נעמען, און ער האָט געגעבן דניאלן [דעם נאָמען] בלטשאַצַר,
און חנַניָהן – שַדרַך, און מישָאֵלן – מֵישַך, און עַזַריָהן – עַבֵד-נגוֹ.

8 און דניאל האָט זיך אַרײַנגענומען אין האַרצן, אַז ער זאָל זיך ניט
פֿאַראומווערדיקן מיט דעם מלכס שפּײַז, און מיט דעם װײַן װאָס ער
טרינקט, און ער האָט געבעטן פֿון דעם הויפּט פֿון די הויפֿדינער, אַז
ער זאָל זיך ניט דאַרפֿן פֿאַראומווערדיקן. 9 און גאָט האָט געגעבן
דניאלן גענאָד און דערבאַרימונג בײַ דעם הויפּט פֿון די הויפֿדינער.
10 אָבער דער הויפּט פֿון די הויפֿדינער האָט געזאָגט צו דניאלן: איך
האָב מורא פֿאַר מײַן האַר דעם מלך װאָס האָט באַשטימט אײַער
שפּײַז און אײַער געטראַנק, טאָמער װעט ער זען אײַערע פּנימער
אומעטיקער װי בײַ ייִנגלעך פֿון אײַער עלטער, און איר װעט
פֿאַרשולדיקן מײַן קאָפּ פֿאַרן מלך. 11 האָט דניאל געזאָגט צו דעם
טראַנקמײַסטער װאָס דער הויפּט פֿון די הויפֿדינער האָט געשטעלט
איבער דניאלן, חנַניָהן, מישָאֵלן, און עַזַריָהן: 12 פּרוּװ, איך בעט דיך,
דײַנע קנעכט צען טעג, און זאָל מען אונדז געבן פֿון גרינס צום עסן,
און װאַסער צום טרינקען. 13 און זאָל באַװיזן װערן פֿאַר דיר
אונדזער אויסזען און דאָס אויסזען פֿון די ייִנגלעך װאָס עסן דעם
מלכס שפּײַז; און אַזוי װי דו װעסט זען, טו מיט דײַנע קנעכט.
14 האָט ער צוגעהערט צו זיי אין דער דאָזיקער זאַך, און ער האָט זיי
געפּרוּװט צען טעג. 15 און צום סוֹף פֿון די צען טעג, האָט זייער
אויסזען אויסגעװיזן בעסער, און זיי זײַנען געװען פֿעטער אויפֿן לײַב,
פֿון אַלע ייִנגלעך װאָס האָבן געגעסן דעם מלכס שפּײַז. 16 אַזוי
פֿלעגט דער טראַנקמײַסטער אַװעקנעמען זייער שפּײַז, און דעם װײַן
װאָס זיי זאָלן טרינקען, און פֿלעגט זיי געבן גרינס.

17 און די דאָזיקע פֿיר ייִנגלעך, זיי האָט גאָט געגעבן קענשאַפֿט און
פֿאַרשטאַנדיקייט אין אַלערליי ספֿרים און חכמה; און דניאל האָט
פֿאַרשטאַנען יעטװעדער זעונג און חלומות. 18 און צום סוֹף פֿון די
טעג װאָס דער מלך האָט זיי געהייסן דענצמאָל ברענגען, האָט זיי
דער הויפּט פֿון די הויפֿדינער געבראַכט פֿאַר נבֿוּכַדנֶצַרן. 19 און דער
מלך האָט מיט זיי גערעדט; און צװישן זיי אַלעמען איז ניט
געפֿונען געװאָרן אַזאַ װי דניאל, חנַניָה, מישָאֵל, און עַזַריָה; און
זיי זײַנען געשטאַנען פֿאַרן מלך. 20 און אין יעטװעדער זאַך פֿון
פֿאַרשטאַנדיקער חכמה װאָס דער מלך האָט בײַ זיי געפֿרעגט, האָט

ער זיי געפֿונען צען מאָל העכער ווי אַלע חַרטומים און
צויבערשפּרעכער וואָס אין זײַן גאַנצן קיניגרײַך.

21 און דניאל איז געבליבן ביז דעם ערשטן יאָר פֿון מלך כּוֹרֶשׁ.

ב 1 און אין צווייטן יאָר פֿון נבֿוּכַדנֶצַרס מלוכה האָבן זיך
נבֿוּכַדנֶצַרן געחלומט חלוֹמות, און זײַן געמיט איז געווען
צערודערט, און זײַן שלאָף איז אים צעבראָכן געוואָרן. 2 האָט דער
מלך געהייסן רופֿן די חַרטומים, און די צויבערשפּרעכער, און די
מכשפֿים, און די כַּשׂדים, כּדי זיי זאָלן זאָגן דעם מלך זײַנע חלוֹמות;
און זיי זײַנען געקומען, און האָבן זיך געשטעלט פֿאַרן מלך. 3 האָט
דער מלך צו זיי געזאָגט: מיר האָט זיך געחלומט אַ חלום, און
מײַן געמיט איז צערודערט, צו וויסן דעם חלום. 4 האָבן די כַּשׂדים
גערעדט צו דעם מלך אין אַראַמיש: אייביק לעבן זאָל דער מלך!
דערצייל דעם חלום צו דײַנע קנעכט, און מיר וועלן זאָגן דעם
פּיתרון. 5 האָט זיך אָפּגערופֿן דער מלך און האָט געזאָגט צו די
כַּשׂדים: די זאַך איז בײַ מיר פֿעסט: אויב איר מאַכט מיך ניט וויסן
דעם חלום און זײַן פּיתרון, וועט איר אין שטיקער צעהאַקט ווערן,
און אײַערע הײַזער וועלן געמאַכט ווערן פֿאַר מיסטהויפֿנס. 6 אויב
אָבער איר וועט זאָגן דעם חלום און זײַן פּיתרון, וועט איר קריגן פֿון
מיר מתּנות און באַלוינונגען און גרויס כּבֿוד; נאָר זאָגט מיר דעם
חלום און זײַן פּיתרון. 7 האָבן זיי געענטפֿערט אַ צווייט מאָל, און
געזאָגט: זאָל דער מלך דערציילן דעם חלום צו זײַנע קנעכט, און מיר
וועלן זאָגן דעם פּיתרון. 8 האָט זיך אָפּגערופֿן דער מלך און האָט
געזאָגט: געוויס פֿאַרשטיי איך אַז איר ווילט געווינען צײַט, ווײַל איר
זעט אַז די זאַך איז בײַ מיר פֿעסט, 9 אַז אויב איר מאַכט מיך ניט
וויסן דעם חלום, איז בלויז איין משפּט פֿאַר אײַך; וואָרום איר האָט
אָפּגעמאַכט צו זאָגן פֿאַר מיר ליגן און באַטרוג, ביז די צײַט וועט זיך
ענדערן. דרום זאָגט מיר דעם חלום, און איך וועל וויסן אַז איר קענט
מיר באַשיידן זײַן פּיתרון. 10 האָבן די כַּשׂדים געענטפֿערט פֿאַרן מלך
און געזאָגט: ניטאָ אַ מענטש אויף דער ערד וואָס קען זאָגן די זאַך
פֿון דעם מלך; וואָרום קיין גרויסער און מאַכטיקער מלך האָט ניט
פֿאַרלאַנגט אַזאַ זאַך פֿון קיין חַרטום, אָדער צויבערשפּרעכער, אָדער
כַּשׂדי. 11 און די זאַך וואָס דער מלך פֿאַרלאַנגט איז שווער, און קיין

אַנדערער וואָס קען דאָס זאָגן פֿאַר דעם מלך איז ניטאָ, אַחוץ די
געטער וואָס זייער וווינונג איז ניט מיט באַשעפֿענישן פֿון פֿלייש.

12 איבער דעם איז דער מלך אין כּעס געוואָרן, און ער האָט שטאַרק
געצערנט, און האָט באַפֿוילן אומצוברענגען אַלע חכמים פֿון בבֿל.
13 און דער באַפֿעל איז אַרויס, און די חכמים האָבן געזאָלט געטייט
ווערן, און מע האָט געזוכט דניאלן און זײַנע חבֿרים זיי צו טייטן.

14 דעמאָלט האָט דניאל געענטפֿערט מיט קלוגשאַפֿט און שׂכל
אַריוֹך דעם אויבערלײַבוועכטער פֿון דעם מלך, וואָס איז
אַרויסגעגאַנגען טייטן די חכמים פֿון בבֿל. 15 ער האָט זיך אָפּגערופֿן
און האָט געזאָגט צו אַריוֹך דעם הויפּטמאַן פֿון דעם מלך: פֿאַר וואָס

איז דער באַפֿעל אַזוי שטרענג פֿון פֿאַר דעם מלך? דעמאָלט האָט
אַריוֹך געמאַכט וויסן דניאלן די זאַך. 16 איז דניאל אַרויפֿגעגאַנגען
און האָט געבעטן בײַם מלך, אַז ער זאָל אים געבן צײַט, כּדי צו זאָגן
דעם מלך דעם פּיתרון.

17 דעמאָלט איז דניאל אַוועקגעגאַנגען אין זײַן הויז, און האָט
געמאַכט וויסן די זאַך צו זײַנע חבֿרים, חנניָהן, מישאֵלן, און עזריָהן.
18 כּדי זיי זאָלן בעטן רחמים בײַ גאָט אין הימל וועגן דעם דאָזיקן
סוֹד, אַז דניאל און זײַנע חבֿרים זאָלן ניט אומגעבראַכט ווערן מיט די
איבעריקע חכמים פֿון בבֿל. 19 דעמאָלט איז דער סוֹד אַנטפּלעקט
געוואָרן דניאלן אין אַ זעונג פֿון דער נאַכט. האָט דעמאָלט דניאל
געלויבט גאָט אין הימל. 20 דניאל האָט זיך אָפּגערופֿן און האָט
געזאָגט:

געלויבט זאָל זײַן דער נאָמען פֿון גאָט
פֿון אייביקייט ביז אייביקייט;
וואָרום חכמה און גבֿורה זײַנען זײַנע,
21 און ער בײַט די צײַטן און די תּקופֿות;
ער שאַפֿט אָפּ מלכים, און שטעלט אויף מלכים;
ער גיט חכמה צו די חכמים,
און קענשאַפֿט צו די וואָס קענען פֿאַרשטאַנדיקייט.
22 ער אַנטפּלעקט די טיפֿעניש און די פֿאַרבאָרגעניש,
ער ווייס וואָס אין דער פֿינצטערניש
און די ליכטיקייט רוט בײַ אים.

23 דיך, גאָט פֿון מײַנע עלטערן,
טו איך דאַנקען און לויבן,
וואָס דו האָסט מיר געגעבן חכמה און גבֿורה,
און האָסט מיך אַצונד געמאַכט וויסן וואָס מיר האָבן געבעטן פֿון
דיר;
וואָס די זאַך פֿון מלך האָסטו אונדז געמאַכט וויסן.

24 פֿון וועגן דעם איז דניאל אַרויפֿגעגאַנגען צו אַריוֹכן, וועמען דער
מלך האָט געשטעלט אומצוברענגען די חכמים פֿון בבֿל; ער איז
געקומען און האָט צו אים אַזוי געזאָגט: זאָלסט ניט אומברענגען די
חכמים פֿון בבֿל; פֿיר מיך אַרויף פֿאַר דעם מלך, און איך וועל זאָגן
דעם מלך דעם פּיתרון.

25 דענצמאָל האָט אַריוֹך אַרויפֿגעפֿירט דניאלן אויף גיך פֿאַרן מלך,
און האָט צו אים אַזוי געזאָגט: איך האָב געפֿונען אַ מאַן פֿון די גלות-
קינדער פֿון יהודה, וואָס וועט דעם מלך מאַכן וויסן דעם פּיתרון.
26 האָט דער מלך זיך אָפּגערופֿן צו דניאלן וואָס זײַן נאָמען איז
געווען בלטשאַצר: קענסטו מיך מאַכן וויסן דעם חלום וואָס איך
האָב געזען, און זײַן פּיתרון? 27 האָט געענטפֿערט דניאל פֿאַר דעם
מלך, און האָט געזאָגט: דעם סוֹד וואָס דער מלך פֿאַרלאַנגט קענען
קיין חכמים, צויבערשפּרעכער, חרטומים, שטערנזעער, דעם מלך ניט
זאָגן. 28 אָבער פֿאַראַן אַ גאָט אין הימל וואָס אַנטפּלעקט סוֹדות, און
ער האָט געלאָזט וויסן דעם מלך נבֿוכדנצר וואָס וועט געשען אין
סוֹף פֿון די טעג. דײַן חלום, און די זעונגען פֿון דײַן קאָפּ אויף דײַן
געלעגער, זײַנען אָט-וואָס: 29 דיר, מלך, זײַנען אַרויפֿגעקומען
רעיוֹנות אויף דײַן געלעגער, וואָס וועט געשען נאָך דעם, און דער
וואָס אַנטפּלעקט סוֹדות האָט דיך געלאָזט וויסן וואָס וועט געשען.
30 און איך, ניט ווײַל אין מיר איז דאָ מער חכמה פֿון אַלע
לעבעדיקע, איז מיר דער דאָזיקער סוֹד אַנטפּלעקט געוואָרן, נײַערט
כּדי מע זאָל דעם פּיתרון מאַכן וויסן דעם מלך, און זאָלסט
פֿאַרשטיין די רעיוֹנות פֿון דײַן האַרצן.

31 דו, מלך, האָסט געזען, ערשט עס שטייט אַ געוואַלטיקע
געשטאַלט. די דאָזיקע געשטאַלט איז געווען גרויס, און איר גלאַנץ
איז געווען אויסנאַמיק; זי איז געשטאַנען פֿאַר דיר, און איר אָנבליק
איז געווען מוֹראדיק. 32 די דאָזיקע געשטאַלט, איר קאָפּ איז געווען

פֿון טײַערן גאָלד, איר ברוסט און אירע אָרעמס פֿון זילבער, איר בויך
און אירע לענדן פֿון קופּער, 33 אירע שענקלען פֿון אײַזן, אירע פֿיס,
טייל פֿון זיי פֿון אײַזן און טייל פֿון זיי פֿון ליים. 34 האָסטו געקוקט
ביז אַ שטיין האָט זיך אָפּגעריסן אָן עמיצנס האַנט, און האָט
געשלאָגן די געשטאַלט אויף אירע פֿיס פֿון אײַזן און ליים, און האָט
זיי צעשטויסן. 35 דענצמאָל זײַנען צעשטויסן געוואָרן אין איינעם
דאָס אײַזן, די ליים, דאָס קופּער, דאָס זילבער, און דאָס גאָלד, און
זיי זײַנען געוואָרן אַזוי ווי שפּריי פֿון זומערשײַערן, און דער ווינט
האָט זיי אַוועקגעטראָגן, און קיין צייכן איז פֿון זיי ניט געפֿונען
געוואָרן. און דער שטיין וואָס האָט געשלאָגן די געשטאַלט איז
געוואָרן אַ גרויסער באַרג, און האָט אָנגעפֿילט די גאַנצע ערד.
36 דאָס איז דער חלום; און מיר וועלן זאָגן פֿאַר דעם מלך זײַן
פּיתרון.

37 דו, מלך, דער מלך פֿון מלכים, וואָס דער גאָט פֿון די הימלען האָט
דיר געגעבן מלוכה, רײַכטום, און שטאַרקייט, און כּבֿוד, 38 און וווּ
נאָר עס וווינען מענטשנקינדער, חיות פֿון פֿעלד, אָדער פֿויגלען פֿון
הימל, האָט ער געגעבן אין דײַן האַנט, און דיך געמאַכט געוועלטיקן
איבער זיי אַלעמען – דו ביסט דער קאָפּ פֿון גאָלד. 39 און נאָך דיר
וועט אויפֿשטיין אַן אַנדער מלוכה, נידעריקער פֿון דיר, און נאָך אַן
אַנדערע אַ דריטע מלוכה, פֿון קופּער, וואָס וועט געוועלטיקן איבער
דער גאַנצער ערד. 40 און אַ פֿירטע מלוכה וועט זײַן שטאַרק אַזוי ווי
אײַזן; וואָרום אײַזן צעשטויסט און צעהאַקט אַלצדינג, און אַזוי ווי
אײַזן וואָס צעברעכט, אַזוי וועט זי אַלע די דאָזיקע צעשטויסן און
צעברעכן. 41 און וואָס דו האָסט געזען די פֿיס און די פֿינגער, טייל
פֿון זיי טעפּערליים און טייל פֿון זיי אײַזן באַטייט: עס וועט זײַן אַ
געטיילטע מלוכה, און פֿון דער פֿעסטיקייט פֿון אײַזן וועט זײַן אין
איר, אַזוי ווי דו האָסט געזען אײַזן צונויפֿגעמישט מיט ערדליים.
42 און די פֿינגער פֿון די פֿיס, טייל פֿון זיי אײַזן און טייל פֿון זיי ליים
באַטייטן: אַ טייל פֿון דער מלוכה וועט זײַן שטאַרק, און אַ טייל פֿון
איר וועט זײַן צעבראָכן. 43 און וואָס דו האָסט געזען אײַזן
צונויפֿגעמישט מיט ערדליים [באַטייט]: זיי וועלן זיך צונויפֿמישן דורך
דעם זאָמען פֿון מענטשן, אָבער זיי וועלן זיך ניט באַהעפֿטן איינס אָן
אַנדערן, אָט אַזוי ווי אײַזן מישט זיך ניט אויס מיט ליים. 44 און אין
די טעג פֿון די דאָזיקע מלכים וועט דער גאָט פֿון די הימלען
אויפֿשטעלן אַ מלוכה וואָס וועט אייביק ניט צעשטערט ווערן, און די

מלוכה וועט ניט איבערגעלאָזן ווערן צו קיין אַנדער פֿאָלק; זי וועט
צעשטויסן און פֿאַרטיליקן אַלע די דאָזיקע מלוכות, און זי וועט
באַשטיין אויף אייביק. 45 וועגן וואָס דו האָסט געזען ווי פֿון באַרג
האָט זיך אָפּגעריסן אַ שטיין אָן עמיצנס הענט, און האָט צעשטויסן
דאָס אײַזן, דאָס קופּער, די ליים, דאָס זילבער, און דאָס גאָלד – דאָס
האָט דער גרויסער גאָט געלאָזט וויסן דעם מלך וואָס נאָך דעם וועט
געשען; און געוויס איז דער חלום, און אמת איז זײַן פּיתרון.

46 דענצמאָל איז דער מלך נבֿוכדנֶצַר געפֿאַלן אויף זײַן פּנים, און ער
האָט זיך געבוקט צו דניאלן; און ער האָט באַפֿוילן צו ברענגען אַן
אָפּפֿערגעשאַנק און שמעקעדיקע ריחות צו אים. 47 דער מלך האָט
זיך אָפּגערופֿן צו דניאלן, און האָט געזאָגט: אמת אַז אײַער גאָט איז
דער גאָט פֿון געטער, און דער האַר פֿון מלכים, און דער אַנטפּלעקער
פֿון סודות, אַז דו האָסט געקענט אַנטפּלעקן דעם דאָזיקן סוד.

48 דענצמאָל האָט דער מלך גרויס געמאַכט דניאלן, און האָט אים
געגעבן פֿיל גרויסע מתּנות, און אים געמאַכט פֿאַר געוועלטיקער
איבער דער גאַנצער מדינה פֿון בבֿל, און פֿאַר דעם הויפּטפֿאָרשטייער
איבער אַלע חכמים פֿון בבֿל. 49 און דניאל האָט געבעטן בײַם מלך,
און ער האָט אויפֿגעזעצט שַדרַכן, מֵישַכן, און עֲבֵד-נגוֹן, אויף דער
פֿירונג פֿון דער מדינה פֿון בבֿל; און דניאל איז געווען אין טויער פֿון
מלך.

ג

1 דער מלך נבֿוכדנֶצַר האָט געמאַכט אַ געשטאַלט פֿון גאָלד, וואָס
איר הייך איז געווען זעכציק אײַלן, איר ברייט זעקס אײַלן; ער
האָט זי אויפֿגעשטעלט אין טאָל דוראָ, אין דער מדינה פֿון בבֿל.
2 און דער מלך נבֿוכדנֶצַר האָט געשיקט אײַנזאַמלען די סאַטראַפּן, די
הערשער, און די פּירשטן, די ריכטער, די שאַצמײַנסטער, די
ראַטגעבער, די אויפֿזעער, און אַלע געוועלטיקער פֿון דער מדינה, צו
קומען צו דער באַנײַאונג פֿון דער געשטאַלט, וואָס דער מלך
נבֿוכדנֶצַר האָט אויפֿגעשטעלט. 3 דענצמאָל האָבן זיך אײַנגעזאַמלט
די סאַטראַפּן, די הערשער, און די פּירשטן, די ריכטער, די
שאַצמײַנסטער, די ראַטגעבער, די אויפֿזעער, און אַלע געוועלטיקער
פֿון דער מדינה, צו דער באַנײַאונג פֿון דער געשטאַלט, וואָס דער

מלך נבֿוכַדנֶצַר האָט אויפֿגעשטעלט; און זיי האָבן זיך געשטעלט
אַקעגן דער געשטאַלט, וואָס נבֿוכַדנֶצַר האָט אויפֿגעשטעלט. 4 און אַ
שרײַער האָט אויסגערופֿן אין דער הייך: אײַך באַפֿעלט מען, איר
פֿעלקער, אומות און לשונות; 5 בעת איר וועט הערן דעם קול פֿון
דעם האָרן, פֿלײַט, גיטאַר, פּירסטרונע, האַרף, פּײַפֿזאַק, און אַלערליי
כּלֵי-זֶמֶר, זאָלט איר אַנידערפֿאַלן און זיך בוקן צו דער גילדערנער
געשטאַלט, וואָס דער מלך נבֿוכַדנֶצַר האָט אויפֿגעשטעלט. 6 און ווער
עס וועט ניט אַנידערפֿאַלן און זיך בוקן, וועט אין דער אייגענער שעה
אַרײַנגעוואָרפֿן ווערן אין אַן אויוון מיט ברענעדיקן פֿײַער.

7 דעריבער, אין יענער צײַט, ווי אַלע פֿעלקער האָבן דערהערט דעם
קול פֿון דעם האָרן, פֿלײַט, גיטאַר, פּירסטרונע, האַרף, און אַלערליי
כּלֵי-זֶמֶר, אַזוי זײַנען אַלע פֿעלקער, אומות, און לשונות,
אַנידערגעפֿאַלן און האָבן זיך געבוקט צו דער גילדערנער געשטאַלט,
וואָס דער מלך נבֿוכַדנֶצַר האָט אויפֿגעשטעלט.

8 דעריבער האָבן אין יענער צײַט גענענט מענער, כּשׂדים, און האָבן
געמַסרט אויף די ייִדן. 9 זיי האָבן זיך אָפּגערופֿן און געזאָגט צו דעם
מלך נבֿוכַדנֶצַר: אײביק לעבן זאָל דער מלך! 10 דו, מלך, האָסט
געגעבן אַ באַפֿעל, אַז יעטוועדער מענטש וואָס וועט הערן דעם קול
פֿון דעם האָרן, פֿלײַט, גיטאַר, פּירסטרונע, האַרף, פּײַפֿזאַק, און
אַלערליי כּלֵי-זֶמֶר, זאָל אַנידערפֿאַלן און זיך בוקן צו דער גילדערנער
געשטאַלט; 11 און ווער עס וועט ניט אַנידערפֿאַלן און זיך בוקן, זאָל
אַרײַנגעוואָרפֿן ווערן אין אַן אויוון מיט ברענעדיקן פֿײַער. 12 זײַנען
פֿאַראַן ייִדישע מענער וואָס דו האָסט אַרױפֿגעזעצט אויף דער פֿירונג
פֿון דער מדינה פֿון בבֿל, שַדרַך, מֵישַך, און עֲבֵד-נגוֹ; די דאָזיקע
מענער לייגן ניט אַכט אויף דיר, מלך, צו דײַן גאָט דינען זיי ניט, און
צו דער גילדערנער געשטאַלט וואָס דו האָסט אויפֿגעשטעלט, בוקן
זיי זיך ניט.

13 דענצמאָל האָט נבֿוכַדנֶצַר מיט כּעס און גרימצאָרן באַפֿוילן צו
ברענגען שַדרַכן, מֵישַכן, און עֲבֵד-נגוֹן. זײַנען די דאָזיקע מענער
דענצמאָל געבראַכט געוואָרן פֿאַרן מלך. 14 האָט זיך אָפּגערופֿן
נבֿוכַדנֶצַר און האָט געזאָגט צו זיי: איז דאָס בכּיוון, שַדרַך, מֵישַך,
און עֲבֵד-נגוֹ, וואָס איר דינט ניט צו מײַן גאָט, און איר בוקט זיך
ניט צו דער גילדערנער געשטאַלט, וואָס איך האָב אויפֿגעשטעלט?

15 אַצונד, אויב איר זײַט גרייט, אַז בעת איר וועט הערן דעם קָול פֿון
דעם האָרן, פֿלײַט, גיטאַר, פֿירסטרונע, האַרף, און פֿײַפֿזאַק, און
אַלערליי כּלֵי-זֶמֶר, זאָלט איר אַנידערפֿאַלן און זיך בוקן צו דער
געשטאַלט, וואָס איך האָב געמאַכט –, אויב אָבער איר וועט זיך ניט
בוקן, וועט איר אין דער אייגענער שעה אַרײַנגעוואָרפֿן ווערן אין אַן
אויוון מיט ברענעדיקן פֿײַער; און ווער איז דער גאָט, וואָס וועט אײַך
מציל זײַן פֿון מײַן האַנט? 16 האָבן געענטפֿערט שַדרַך, מֵישַך, און
עֲבֵד-נגוֹ, און האָבן געזאָגט צום מלך: נבֿוּכַדנֶצַר, אונדז פֿעלט ניט
אויף דעם דאָזיקן באַפֿעל דיר צו ענטפֿערן. 17 אויב אונדזער גאָט צו
וועמען מיר דינען, קען אונדז מציל זײַן, וועט ער פֿון דעם אויוון מיט
ברענעדיקן פֿײַער, און פֿון דײַן האַנט, מלך, מציל זײַן. 18 און אַפֿילו
אַז ניט, זיי וויסן, מלך, אַז צו דײַן גאָט וועלן מיר ניט דינען, און צו
דער גילדערנער געשטאַלט וואָס דו האָסט אויפֿגעשטעלט, וועלן מיר
זיך ניט בוקן.

19 דענצמאָל איז נבֿוּכַדנֶצַר אָנגעפֿילט געוואָרן מיט גרימצאָרן, און
דער אָנבליק פֿון זײַן פּנים האָט זיך געביטן אַקעגן שַדרַכן, מֵישַכן,
און עֲבֵד-נגוֹן; האָט ער זיך אָפּגערופֿן און האָט באַפֿוילן אָנצוהייצן
דעם אויוון זיבן מאָל אַזוי פֿיל ווי מע דאַרף אים אָנהייצן. 20 און
עטלעכע שטאַרקע גיבורים וואָס אין זײַן חיל האָט ער באַפֿוילן צו
בינדן שַדרַכן, מֵישַכן, און עֲבֵד-נגוֹן, און אַרײַנצוּוואַרפֿן אין דעם
אויוון מיט ברענעדיקן פֿײַער. 21 דענצמאָל זײַנען די דאָזיקע מענער
געבונדן געוואָרן אין זייערע הויזן, זייערע העמדער, און זייערע
מאַנטלען, און זייערע אַנדערע מלבושים, און מע האָט זיי
אַרײַנגעוואָרפֿן אין דעם אויוון מיט ברענעדיקן פֿײַער. 22 דעריבער,
ווײַל דאָס וואָרט פֿון דעם מלך איז געווען שטרענג, און דער אויוון
איז געווען שטאַרק אָנגעהייצט, האָט די פֿלאַם פֿון דעם פֿײַער
געטייט יענע מענער וואָס האָבן אַרויפֿגעבראַכט שַדרַכן, מֵישַכן, און
עֲבֵד-נגוֹן. 23 און די דאָזיקע דרײַ מענער, שַדרַך, מֵישַך, און עֲבֵד-נגוֹ,
זײַנען אַרײַנגעפֿאַלן געבונדענערהייט אין דעם אויוון מיט ברענעדיקן
פֿײַער.

24 דענצמאָל האָט דער מלך נבֿוּכַדנֶצַר זיך דערשראָקן, און ער איז
אויפֿגעשטאַנען אויף גיך, און ער האָט זיך אָפּגערופֿן צו זײַנע
מיניסטאָרן, און האָט געזאָגט: האָבן מיר ניט דרײַ מענער
אַרײַנגעוואָרן געבונדענערהייט אין פֿײַער? האָבן זיי געענטפֿערט און

געזאָגט צום מלך: געוויס, מלך. 25 האָט ער זיך אָפּגערופֿן און האָט
געזאָגט: אָט זע איך פֿיר מענער לויזע אַרומגיין אין מיטן פֿײַער, און
קיין שעדיקונג איז אויף זיי ניטאָ; און דער אָנבליק פֿון דעם פֿירטן
איז געגליכן צו אַ זון פֿון די געטער.

26 דענצמאָל האָט נבֿוכַדנֶצַר גענענט צו דער טיר פֿון דעם אויוון מיט
ברענעדיקן פֿײַער; ער האָט אויסגערופֿן און געזאָגט: שַׁדרַך, מֵישַך,
און עֲבֵד-נגוֹ, קנעכט פֿון העכסטן גאָט, גייט אַרויס, און קומט אַהער.
דענצמאָל זײַנען שַׁדרַך, מֵישַך, און עֲבֵד-נגוֹ, אַרויסגעגאַנגען פֿון
פֿײַער. 27 און די סאַטראַפּן, די הערשער, און די פֿירשטן, און די
מיניסטאָרן פֿון דעם מלך, האָבן זיך אײַנגעזאַמלט, און האָבן
באַקוקט די דאָזיקע מענער, וואָס דאָס פֿײַער האָט ניט געהאַט קיין
שליטה אויף זייערע לײַבער, און די האָר פֿון זייער קאָפּ איז ניט
אָנגעברענט געוואָרן, און זייערע הויזן האָבן זיך ניט פֿאַרענדערט, און
קיין ריח פֿון פֿײַער איז ניט אַריבער אויף זיי. 28 האָט אויסגערופֿן
נבֿוכַדנֶצַר און האָט געזאָגט: געלויבט איז דער גאָט פֿון שַׁדרַכן,
מֵישַׁכן, און עֲבֵד-נגוֹן, וואָס ער האָט געשיקט זײַן מלאך, און האָט
מציל געווען זײַנע קנעכט וואָס האָבן זיך פֿאַרלאָזט אויף אים, און
האָבן געטאָן אַנדערש ווי דעם מלכס וואָרט, און אָפּגעגעבן זייערע
לײַבער, כּדי זיי זאָלן ניט דינען און זיך ניט בוקן צו קיין גאָט אַחוץ
צו זייער גאָט. 29 פֿון מיר ווערט געגעבן אַ באַפֿעל אַז יעטוועדער
פֿאָלק, אומה, און לשון, וואָס וועט רעדן מיט אומכּבֿוד אויף דעם
גאָט פֿון שַׁדרַכן, מֵישַׁכן, און עֲבֵד-נגוֹן, זאָל אין שטיקער צעריסן
ווערן, און זײַן הויז זאָל געמאַכט ווערן פֿאַר אַ מיסטהויפֿן; וואָרום
עס איז ניטאָ קיין אַנדער גאָט וואָס קען אַזוי מציל זײַן.

30 דענצמאָל האָט דער מלך דערהויבן שַׁדרַכן, מֵישַׁכן, און עֲבֵד-נגוֹן,
אין דער מדינה פֿון בבֿל.

31 ”דער מלך נבֿוכַדנֶצַר צו אַלע פֿעלקער, אומות, און לשונות, וואָס
וווינען אויף דער גאַנצער ערד: אײַער פֿריד זאָל זיך מערן! 32 די
צייכנס און די וווּנדער וואָס דער העכסטער גאָט האָט מיט מיר
געטאָן, איז ווילגעפֿעלן פֿאַר מיר צו לאָזן וויסן.

זײַנע צייכנס, ווי גרויס!
און זײַנע וווּנדער, ווי שטאַרק!

זײַן מלוכה איז אַן אײביקע מלוכה,
און זײַן געוועלטיקײט איז פֿון דור צו דור.

ד 1 איך נבֿוכַדנֶצַר בין געווען רואיק אין מײַן הויז, און בליענדיק
אין מײַן פּאַלאַץ. 2 האָב איך אַ חלום געזען און ער האָט מיך
דערשראָקן, און טראַכטענישן אויף מײַן געלעגער, און זעונגען פֿון
מײַן קאָפּ האָבן מיך צעגרוילט. 3 דרום איז פֿון מיר געגעבן געוואָרן
אַ באַפֿעל, צו ברענגען פֿאַר מיר אַלע חכמים פֿון בבֿל, אַז זײ זאָלן
מיך מאַכן וויסן דעם פּיתרון פֿון דעם חלום. 4 דענצמאָל זײַנען
געקומען די חרטומים, די צויבערשפּרעכער, די כַּשׂדים, און די
שטערנזעער, און איך האָב דערצײלט מײַן חלום פֿאַר זײ, אָבער זײ
האָבן מיך ניט געמאַכט וויסן זײַן פּיתרון. 5 נאָר צום לעצטן איז
אַרײַנגעקומען פֿאַר מיר דניאל, וואָס זײַן נאָמען איז בלטשאַצַר, אַזוי
ווי דער נאָמען פֿון מײַן גאָט, און וואָס דער גײַסט פֿון די הײליקע
געטער איז אין אים; און איך האָב דערצײלט מײַן חלום פֿאַר אים:
6 בלטשאַצַר, דו הויפּט פֿון די חרטומים, וואָס איך ווײס אַז דער
גײַסט פֿון די הײליקע געטער איז אין דיר, און קײן סוד איז פֿון דיר
ניט פֿאַרהוילן, די זעונגען פֿון מײַן חלום וואָס איך האָב געזען און
זײַן פּיתרון טו זאָגן.

7 און [דאָס זײַנען] די זעונגען פֿון מײַן קאָפּ אויף מײַן געלעגער: איך
האָב געזען,

ערשט אַ בוים איז אין מיטן דער ערד,
און זײַן הײך איז געווען גרויס.
8 איז געוואַקסן דער בוים אונגעוואָרן שטאַרקער,
ביז זײַן הײך האָט דערגרײכט צום הימל,
און זײַן אָנזען איז געווען ביז צום עק פֿון דער גאַנצער ערד.
9 זײַנע בלעטער זײַנען געווען שײן,
און זײַן פּרוכט פֿיל,
און שפּײַז פֿאַר אַלעמען איז אויף אים געווען;
אונטער אים האָבן זיך געשאָטנט די חיות פֿון פֿעלד,
און אין זײַנע צווײַגן האָבן געוווינט די פֿויגלען פֿון הימל,
און פֿון אים האָבן זיך געשפּײַזט אַלע לײַבער.

10 האָב איך געזען אין די זעונגען פֿון מײַן קאָפּ אויף מײַן געלעגער,
ערשט אַ מלאך און אַ הייליקער האָט אַראָפּגענידערט פֿון הימל.
11 האָט ער אויסגערופֿן אין דער הייך, און האָט אַזוי געזאָגט:

האַקט אָפּ דעם בוים,
און שנײַדט אָפּ זײַנע צווײַגן,
שאָקלט אַראָפּ זײַנע בלעטער,
און צעשפּרייט זײַן פּרוכט;
זאָלן די חיות אַוועקוואַנדערן פֿון אונטער אים,
און די פֿויגלען פֿון זײַנע צווײַגן.
12 נאָר דעם שטאַם פֿון זײַנע וואָרצלען לאָזט אין דער ערד,
און אין אַ קייט פֿון אײַזן און קופּער,
צווישן די גראָז פֿון פֿעלד;
און פֿון דעם טוי פֿון הימל זאָל ער באַנעצט ווערן,
און מיט די חיות זאָל זײַן זײַן טייל,
צווישן קרייטעכץ פֿון דער ערד.
13 זײַן האַרץ זאָל מען פֿאַרבײַטן פֿון אַ מענטשנס,
און אַ האַרץ פֿון אַ חיה זאָל אים געגעבן ווערן,
און זיבן צײַטן זאָלן אַריבערגיין איבער אים.
14 לויט דער גזֵרה פֿון די וואַכערס איז דער שפּרוך,
און אַ באַפֿעל פֿון די הייליקע איז די זאַך,
כּדי די לעבעדיקע זאָלן וויסן,
אַז דער אויבערשטער געוועלטיקט איבער דער מלוכה פֿון מענטשן,
און צו וועמען ער וויל גיט ער זי,
און דעם נידעריקסטן פֿון מענטשן קען ער זעצן דערויף.

15 דעם דאָזיקן חלום האָב איך, מלך נבֿוכדנֶצַר, געזען, און דו,
בלטשאַצַר, זאָג דעם פּיתרון, ווײַל אַלע חכמים פֿון מײַן קיניגרײַך
קענען מיך ניט מאַכן וויסן דעם פּיתרון; אָבער דו קענסט יאָ, ווײַל
דער גײַסט פֿון די הייליקע איז אין דיר.

16 דענצמאָל איז דניאל, וואָס זײַן נאָמען איז געווען בלטשאַצַר,
פֿאַרשטאַרט געוואָרן אַ ווײַלע, און זײַנע רעיונות האָבן אים
געשראָקן. האָט זיך אָפּגערופֿן דער מלך און האָט געזאָגט:
בלטשאַצַר, זאָל דער חלום און דער פּיתרון דיך ניט דערשרעקן. האָט
געענטפֿערט בלטשאַצַר און האָט געזאָגט: מײַן האַר, דײַן חלום אויף

דײַנע פֿײַנט, און זײַן פּיתרון אויף דײַנע שׂונאים! 17 דער בוים וואָס
דו האָסט געזען, וואָס איז געוואַקסן און געוואָרן שטאַרקער, און זײַן
הייך האָט דערגרייכט ביזן הימל, און זײַן אָנזען ביז דער גאַנצער ערד,
18 און זײַנע בלעטער זײַנען געווען שיין, און זײַן פּרוכט פֿיל, און
שפּײַז פֿאַר אַלעמען איז אויף אים געווען; וואָס אונטער אים האָבן
געוווינט די חיות פֿון פֿעלד, און אין זײַנע צווײַגן האָבן גערוט די
פֿויגלען פֿון הימל – 19 דאָס ביסט דו, מלך, וואָס דו ביסט געוואַקסן
און געוואָרן שטאַרקער, און וואָס דײַן גרויסקייט איז געוואַקסן און
האָט דערגרייכט ביזן הימל, און דײַן געוועלטיקייט ביז עק ערד.
20 און וואָס דער מלך האָט געזען ווי אַ מלאך און אַ הייליקער האָט
אַראָפּגענידערט פֿון הימל, און האָט געזאָגט: האַקט אָפּ דעם בוים
און צעשטערט אים, נאָר דעם שטאָם פֿון זײַנע וואָרצלען לאָזט
איבער אין דער ערד, און אין אַ קייט פֿון אײַזן און קופּער, צווישן די
גראָז פֿון פֿעלד; און פֿון דעם טוי פֿון הימל זאָל ער באַנעצט ווערן,
און מיט די חיות פֿון פֿעלד זאָל זײַן זײַן טייל, ביז זיבן צײַטן וועלן
אַריבערגיין איבער אים – 21 דאָס, מלך, איז דער פּיתרון, און עס איז
די גזֵרה פֿון דעם אויבערשטן וואָס איז געקומען אויף מײַן האַר דעם
מלך; 22 מע וועט דיך פֿאַרטרײַבן פֿון מענטשן, און מיט די חיות פֿון
פֿעלד וועט זײַן דײַן וווינונג, און גראָז ווי אָקסן וועט מען דיך מאַכן
עסן, און מיט דעם טוי פֿון הימל וועט מען דיך באַנעצן, און זיבן
צײַטן וועלן אַריבערגיין איבער דיר; ביז דו וועסט וויסן אַז דער
אויבערשטער געוועלטיקט איבער דער מלוכה פֿון מענטשן, און צו
וועמען ער וויל גיט ער זי. 23 און וואָס מע האָט אָנגעזאָגט, צו לאָזן
דעם שטאָם פֿון די וואָרצלען פֿון בוים [באַטייט]: דײַן מלוכה וועט
דיר בלײַבן נאָך דעם ווי דו וועסט דערקענען אַז די הימלען זײַנען די
וואָס געוועלטיקן. 24 דרום, מלך, זאָל מײַן עצה וווילגעפֿעלן פֿאַר
דיר, און טו אָפּ דײַנע זינד דורך צדקה, און דײַנע פֿאַרברעכן דורך
דערבאַרימונג אויף די אָרימע; אויב עס קען נאָך זײַן אַ
פֿאַרלענגערונג פֿאַר דײַן שַׁלווה.״

25 דאָס אַלץ איז געקומען אויפֿן מלך נבֿוכדנֶצַר. 26 צום סוף פֿון
צוועלף חדשים איז ער אומגעגאַנגען אויף דעם קיניגלעכן פּאַלאַץ
פֿון בבֿל. 27 האָט אויסגערופֿן דער מלך און האָט געזאָגט: איז דאָס
ניט די גרויסע בבֿל, וואָס איך האָב געבויט פֿאַר אַ קיניגלעכן
ווינאָרט מיט מײַן גרויס רײַכטום, און פֿאַר דעם כּבֿוד פֿון מײַן
פּראַכטיקייט? 28 דאָס וואָרט איז נאָך געווען אין מלכס מויל, איז

אַראָפּ אַ קָול פֿון הימל: דיר זאָגט מען אָן, מלך נבֿוכַדנֶצַר: די מלוכה
האָט זיך אָפּגעטאָן פֿון דיר. 29 און פֿון מענטשן וועט מען דיך
פֿאַרטרײַבן, און מיט די חיות פֿון פֿעלד וועט זײַן דײַן וווינונג, גראָז
ווי אָקסן וועט מען דיך מאַכן עסן, און זיבן צײַטן וועלן אַריבערגיין
איבער דיר; ביז דו וועסט וויסן אַז דער אויבערשטער געוועלטיקט
איבער דער מלוכה פֿון מענטשן, און צו וועמען ער וויל גיט ער זי.
30 אין דער אייגענער שעה איז דערפֿילט געוואָרן דאָס וואָרט אויף
נבֿוכַדנֶצַרן, און ער איז פֿון מענטשן פֿאַרטריבן געוואָרן, און גראָז ווי
אָקסן האָט ער געגעסן, און פֿון דעם טוי פֿון הימל איז באַנעצט
געוואָרן זײַן לײַב, ביז זײַנע האָר זײַנען אויסגעוואַקסן אַזוי ווי בײַ
אָדלערס, און זײַנע נעגל אַזוי ווי בײַ פֿויגלען.

31 "און צום סָוף פֿון די טעג, האָב איך, נבֿוכַדנֶצַר, אויפֿגעהויבן
מײַנע אויגן צום הימל, און מײַן שׂכל האָט זיך אומגעקערט צו מיר,
און איך האָב געבענטשט דעם אויבערשטן, און געלויבט און
געאַכפּערט דעם וואָס לעבט אייביק,

וואָס זײַן געוועלטיקייט איז אַן אייביקע געוועלטיקייט,
און זײַן מלוכה איז אויף דור-דורות.
32 און אַלע באַוווינער פֿון דער ערד זײַנען ווי גאָרנישט גערעכנט;
און לויט זײַן רצון טוט ער מיט דעם חיל פֿון הימל,
און מיט די באַוווינער פֿון דער ערד,
און ניטאָ ווער זאָל ווערן זײַן האַנט,
און אים זאָגן: וואָס טוסטו?

33 אין דער אייגענער שעה האָט מײַן שׂכל זיך אומגעקערט צו מיר,
און צו דעם כּבֿוד פֿון מײַן מלוכה, האָט מײַן פּראַכט און מײַן גלאַנץ
זיך אומגעקערט צו מיר; און מײַנע מיניסטאָרן און מײַנע גרויסע
לײַט האָבן מיך געזוכט; און איך בין באַפֿעסטיקט געוואָרן אין מײַן
מלוכה, און נאָך אַ גרעסערע מאַכט איז מיר צוגעלייגט געוואָרן.
34 אַצונד טו איך, נבֿוכַדנֶצַר, לויבן און דערהייבן און אַכפּערן דעם
קיניג פֿון די הימלען, וואָס אַלע זײַנע טוּונגען זײַנען אמת, און
זײַנע וועגן גערעכטיקייט, און די וואָס גייען מיט גאווה קען ער
דערנידערן".

ה
1 דער מלך בלשאַצר האָט געמאַכט אַ גרויסן מאָלצײַט פֿאַר
טויזנט פֿון זײַנע גרויסע לײַט, און האָט געטרונקען ווײַן מיט די
טויזנט. 2 האָט בלשאַצר, אַז ער האָט פֿאַרזוכט דעם ווײַן, באַפֿוילן צו
ברענגען די גילדערנע און זילבערנע כּלים, וואָס זײַן פֿאָטער
נבֿוכַדנֶצַר האָט אַרויסגענומען פֿון דעם טעמפּל וואָס אין ירושָלַיִם;
כּדי דער מלך, און זײַנע גרויסע לײַט, זײַנע ווײַבער, און זײַנע
קעפּסווײַבער, זאָלן טרינקען אין זיי. 3 דענצמאָל האָט מען געבראַכט
די גילדערנע כּלים, וואָס מע האָט אַרויסגענומען פֿון דעם טעמפּל
פֿון גאָטס הויז וואָס אין ירושָלַיִם, און דער מלך, און זײַנע גרויסע
לײַט, זײַנע ווײַבער, און זײַנע קעפּסווײַבער, האָבן געטרונקען אין זיי.
4 זיי האָבן געטרונקען ווײַן, און געלויבט די געטער פֿון גאָלד און
זילבער, פֿון קופּער, אײַזן, האָלץ, און שטיין. 5 אין דער אייגענער
שעה זײַנען אַרויס פֿינגער פֿון אַ מענטשנס האַנט, און האָבן געשריבן
אַקעגן דעם לײַכטער, אויפֿן קאַלך פֿון דער וואַנט פֿון דעם מלכס
פּאַלאַץ; און דער מלך האָט געזען די האַנטפֿלעך וואָס האָט געשריבן.
6 דענצמאָל האָט זיך געביטן דעם מלכס פֿאַרב, און זײַנע רעיוֹנות
האָבן אים געשראָקן, און די געלענקען פֿון זײַנע לענדן זײַנען לויז
געוואָרן, און זײַנע קני האָבן זיך געקלאַפּט איינס אָן אַנדערן. 7 האָט
דער מלך אויסגערופֿן אין דער הייך, מע זאָל אַרײַנברענגען די
צויבערשפּרעכער, די כַּשׂדים, און די שטערנזעער. דער מלך האָט זיך
אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט צו די חכמים פֿון בבֿל: ווער נאָר עס
וועט איבערלייענען דאָס דאָזיקע געשריפֿטס, און וועט דעם פּיתרון
דערפֿון מיר באַשיידן, וועט אין פּורפּל אָנגעקליידט ווערן, מיט אַ
גילדערנער קייט אויף זײַן האַלדז, און ווי אַ דריטער אין דער מלוכה
געוועלטיקן.

8 דענצמאָל זײַנען אַרײַנגעקומען אַלע חכמים פֿון מלך, אָבער זיי
האָבן ניט געקענט איבערלייענען דאָס געשריפֿטס, און דעם פּיתרון
לאָזן וויסן דעם מלך. 9 האָט דענצמאָל דער מלך בלשאַצר זיך
שטאַרק דערשראָקן, און זײַן פֿאַרב האָט זיך אויף אים געביטן, און
זײַנע גרויסע לײַט זײַנען געוואָרן צעטומלט. 10 איז פֿון וועגן די
ווערטער פֿון דעם מלך און זײַנע גרויסע לײַט אַרײַנגעקומען די מלכּה
אין הויז פֿון מאָלצײַט; האָט זיך אָפּגערופֿן די מלכּה און האָט
געזאָגט: אייביק לעבן זאָל דער מלך! זאָלן דײַנע רעיוֹנות דיך ניט
שרעקן, און דײַן פֿאַרב זאָל זיך ניט בײַטן. 11 פֿאַראַן אַ מאַן

אין דײַן קיניגרײַך, וואָס דער גײַסט פֿון די הײליקער געטער איז אין
אים, און אין די טעג פֿון דײַן פֿאָטער איז געפֿונען געוואָרן אין אים
ליכטיקײט, און פֿאַרשטאַנדיקײט, און חכמה אַזוי ווי די חכמה פֿון די
געטער; און דער מלך נבֿוכַדנֶצַר דײַן פֿאָטער האָט אים פֿאַר דעם
הויפּט פֿון די חַרטומים, די צויבערשפּרעכער, די כַּשׂדים, און די
שטערנזעער אויפֿגעשטעלט – דײַן פֿאָטער דער מלך. 12 ווײַל אַן
אויסנאַמיקער גײַסט, און קענשאַפֿט, און פֿאַרשטאַנדיקײט, פּותר זײַן
חלומות, און באַשײדונג פֿון רעטענישן, און אָפּבינדונג פֿון קנופּן,
זײַנען געפֿונען געוואָרן אין אים, אין דניאלן, וואָס דער מלך האָט
געמאַכט זײַן נאָמען בלטשאַצַר. אַצונד, זאָל דניאל גערופֿן ווערן, און
ער וועט באַשײדן דעם פּיתרון.

13 דענצמאָל איז דניאל אַרײַנגעבראַכט געוואָרן פֿאַר דעם מלך. האָט
זיך אָפּגערופֿן דער מלך און האָט געזאָגט צו דניאלן: ביסטו דאָס דער
דניאל וואָס פֿון די גלות-קינדער פֿון יהודה, וואָס מײַן פֿאָטער דער
מלך האָט געבראַכט פֿון יהודה? 14 וואָרום איך האָב געהערט אויף
דיר, אַז דער גײַסט פֿון די געטער איז אין דיר, און ליכטיקײט, און
פֿאַרשטאַנדיקײט, און אויסנאַמיקע חכמה, געפֿינען זיך אין דיר.
15 און אַצונד זײַנען אַרײַנגעבראַכט געוואָרן פֿאַר מיר די חכמים, די
צויבערשפּרעכער, אַז זײ זאָלן איבערלײענען דאָס דאָזיקע
געשריפֿטס, און מיך מאַכן וויסן דעם פּיתרון דערפֿון, אָבער זײ
קענען דעם פּיתרון פֿון דער זאַך ניט באַשײדן. 16 און איך האָב
געהערט אויף דיר, אַז דו קענסט פּותר זײַן פּיתרונים, און אָפּבינדן
קנופּן; אַצונד, אויב דו קענסט איבערלײענען דאָס געשריפֿטס, און
מיך מאַכן וויסן דעם פּיתרון דערפֿון, וועסטו אין פּורפּל אָנגעקלײדט
ווערן, מיט אַ גילדערנער קײט אויף דײַן האַלדז, און ווי אַ דריטער
אין דער מלוכה געוועלטיקן.

17 דענצמאָל האָט געענטפֿערט דניאל און האָט געזאָגט פֿאַר דעם
מלך: דײַנע מתּנות זאָלן בלײַבן בײַ דיר, און דײַנע באַלוינונגען גיב אַן
אַנדערן; אָבער דאָס געשריפֿטס וועל איך דעם מלך איבערלײענען,
און דעם פּיתרון וועל איך אים מאַכן וויסן. 18 דו, מלך – דער
העכסטער גאָט האָט געגעבן דײַן פֿאָטער נבֿוכַדנֶצַרן מלוכה, און
גרויסקײט, און כּבֿוד, און פּראַכט. 19 און פֿון וועגן דער גרויסקײט
וואָס ער האָט אים געגעבן, האָבן אַלע פֿעלקער, אומות, און לשונות,
געציטערט און מורא געהאַט פֿאַר אים; וועמען ער האָט געוואָלט

האָט ער געטייט, און וועמען ער האָט געוואָלט האָט ער געלאָזט
לעבן, און וועמען ער האָט געוואָלט האָט ער דערהויבן, און וועמען
ער האָט געוואָלט האָט ער דערנידערט. 20 אָבער אַז זײַן האַרץ האָט
זיך דערהויבן, און זײַן גײַסט איז געוואָרן תַּקיף ביז צום מוטוויליקן,
איז ער אַראָפּגעזעצט געוואָרן פֿון דעם טראָן פֿון זײַן מלוכה, און
דעם כּבֿוד האָט מען אָפּגעטאָן פֿון אים. 21 און פֿון מענטשנקינדער
איז ער פֿאַרטריבן געוואָרן, און זײַן האַרץ האָט מען געמאַכט גלײַך
צו אַ חיהס, און מיט וואַלדאייזלען איז געווען זײַן וווינונג; גראָז אַזוי
ווי אָקסן האָט מען אים געמאַכט עסן, און פֿון דעם טוי פֿון הימל איז
ער באַנעצט געוואָרן; ביז ער האָט געוווּסט אַז דער העכסטער גאָט
געוועלטיקט איבער דער מלוכה פֿון מענטשן, און וועמען ער וויל
זעצט ער דערויף. 22 און דו, זײַן זון בלשאַצַר, האָסט ניט געבייגט
דײַן האַרץ, הגם דו האָסט דאָס אַלץ געוווּסט, 23 נאָר דו האָסט זיך
דערהויבן אַקעגן דעם האַר פֿון הימל, און די כּלים פֿון זײַן הויז האָט
מען געבראַכט פֿאַר דיר, און דו, און דײַנע גרויסע לײַט, דײַנע
ווײַבער, און דײַנע קעפּסווײַבער, האָבן ווײַן געטרונקען אין זיי, און
געטער פֿון זילבער, און גאָלד, קופּער, אײַזן, האָלץ, און שטיין, וואָס
ניט זיי זעען, און ניט זיי הערן, און ניט זיי ווייסן, האָסטו געלויבט;
און דעם גאָט וואָס דײַן נשמה איז אין זײַן האַנט, און אַלע דײַנע
וועגן זײַנען בײַ אים, האָסטו ניט געאַכפּערט. 24 דענצמאָל איז
אַרויסגעשיקט געוואָרן פֿון פֿאַר אים די האַנטפֿלעך, און האָט
אָנגעצייכנט דאָס דאָזיקע געשריפֿטס. 25 און דאָס איז דאָס
געשריפֿטס וואָס איז אָנגעצייכנט געוואָרן; מְנֵא מְנֵא תְּקֵל אופַרסִין.
26 דאָס איז דער פּיתרון פֿון דער זאַך: מְנֵא, גאָט האָט אָפּגעציילט
דײַן מלוכה, און האָט זי געענדיקט. 27 תְּקֵל, דו ביסט געוויגן
געוואָרן אויף אַ וואָגשאָל, און ביסט געפֿונען געוואָרן פֿעליק.
28 פּרֵס, דײַן מלוכה ווערט צעטיילט, און אַוועקגעגעבן צו פּרַס און
מָדַי.

29 דענצמאָל האָט בלשאַצַר באַפֿוילן, און מע האָט אָנגעקליידט
דניאלן אין פּורפּל, מיט אַ גילדערנער קייט אויף זײַן האַלדז, און מע
האָט אויסגערופֿן אויף אים, אַז ער זאָל זײַן אַ דריטער געוועלטיקער
אין דער מלוכה.

30 אין דער אייגענער נאַכט איז בלשאַצַר דער מלך פֿון די כַּשׂדים
געטייט געוואָרן.

ו 1 און דָרְיָוֶש פֿון מָדַי האָט איבערגענומען די מלוכה, ווען ער איז
געווען אַרום צוויי און זעכציק יאָר אַלט. 2 איז ווילגעפֿעלן פֿאַר
דָרְיָוֶשן, און ער האָט אַרויפֿגעזעצט איבער דעם קיניגרײַך הונדערט
און צוואַנציק סאַטראַפּן, וואָס זאָלן זײַן אין גאַנצן קיניגרײַך; 3 און
איבער זיי דרײַ אויבערלײַט וואָס דניאל איז געווען איינער פֿון זיי;
כּדי די דאָזיקע סאַטראַפּן זאָלן אָפּגעבן צו זיי רעכנשאַפֿט, און דער
מלך זאָל ניט האָבן קיין הֶזק. 4 דענצמאָל האָט דער דאָזיקער דניאל
זיך אויסגעצייכנט איבער די אויבערלײַט און די סאַטראַפּן, ווײַל אַן
אויסנאַמיקער גײַסט איז געווען אין אים; און דער מלך האָט
געקלערט אים אַרויפֿצוזעצן איבער דעם גאַנצן קיניגרײַך.

5 דענצמאָל האָבן די אויבערלײַט און די סאַטראַפּן געזוכט אַן
אויסרעד אַקעגן דניאלן בנוגע צו דער מלוכה, אָבער זיי האָבן קיין
אויסרעד און קיין פֿעלער ניט געקענט געפֿינען, ווײַל ער איז געווען
געטרײַ, און קיין פֿאַרזע אָדער פֿעלער איז בײַ אים ניט געפֿונען
געוואָרן. 6 האָבן דענצמאָל די דאָזיקע מענער געזאָגט: מיר וועלן ניט
געפֿינען קיין אורזאַך אַקעגן דעם דאָזיקן דניאלן, סײַדן מיר געפֿינען
עס אין דעם געזעץ פֿון זײַן גאָט. 7 דענצמאָל זײַנען די דאָזיקע
אויבערלײַט און סאַטראַפּן געקומען מיט אימפּעט צום מלך, און
האָבן צו אים אַזוי געזאָגט: אייביק לעבן זאָל דער מלך דָרְיָוֶש!
8 אַלע אויבערלײַט פֿון דער מלוכה, די הערשער, און די סאַטראַפּן,
די ראַטגעבער, און די פּירשטן, האָבן זיך באַקלערט, אַז דער מלך זאָל
אויפֿשטעלן אַ געזעץ, און מאַכן אַ שטאַרקן פֿאַרווער, אַז איטלעכער
וואָס וועט בעטן אַ געבעט פֿון וואָסער עס איז גאָט אָדער מענטשן
ביז דרײַסיק טעג, אַחוץ פֿון דיר, מלך, זאָל אַרײַנגעוואָרפֿן ווערן אין
דער גרוב פֿון לייבן. 9 אַצונד, מלך, זאָלסטו אויפֿשטעלן דעם
פֿאַרווער, און חתמען דאָס געשריפֿטס, אַז מע זאָל עס ניט ענדערן,
לויט דעם געזעץ פֿון מָדַי און פּרַס וואָס ווערט ניט בטל. 10 איבער
דעם האָט דער מלך דָרְיָוֶש געחתמעט דאָס געשריפֿטס און דעם
פֿאַרווער.

11 און דניאל, אַז ער האָט זיך דערוווּסט אַז דאָס געשריפֿטס איז
געחתמעט געוואָרן, איז ער אַרײַנגעגאַנגען אין זײַן הויז – און ער
האָט געהאַט פֿענצטער אין זײַן אויבערשטוב אָפֿן אַקעגן ירושָלַיִם –
און דרײַ מאָל אין טאָג האָט ער געקניט אויף זײַנע קני, און תּפֿילה
געטאָן, און געגעבן אַ לויב פֿאַר זײַן גאָט, אַזוי ווי ער פֿלעגט טאָן

פֿריער. 12 דענצמאָל זײַנען די דאָזיקע מענער אַרײַן מיט אימפּעט,
און האָבן געפֿונען דניאלן, ווי ער בעט און איז מתפּלל פֿאַר זײַן גאָט.
13 האָבן זיי דענצמאָל געגענט, און האָבן גערעדט פֿאַר דעם מלך
וועגן דעם מלכס פֿאַרווער: האָסטו ניט געחתמעט אַ פֿאַרווער, אַז
איטלעכער מענטש וואָס וועט בעטן פֿון וואָסער עס איז גאָט אָדער
מענטשן ביז דרײַסיק טעג, אַחוץ פֿון דיר, מלך, זאָל אַרײַנגעוואָרפֿן
ווערן אין דער גרוב פֿון לייבן? האָט געענטפֿערט דער מלך און האָט
געזאָגט: די זאַך איז פֿעסט, לויט דעם געזעץ פֿון מָדַי און פּרַס וואָס
טאָר ניט אָפּגעשאַפֿט ווערן. 14 דענצמאָל האָבן זיי זיך אָפּגערופֿן און
האָבן געזאָגט פֿאַרן מלך אַז: דניאל וואָס איז פֿון די גלות-קינדער פֿון
יהודה לייגט ניט אַכט אויף דיר, מלך, און אויף דעם פֿאַרווער וואָס
דו האָסט געחתמעט, און דרײַ מאָל אין טאָג בעט ער זײַן געבעט.
15 דענצמאָל, אַז דער מלך האָט געהערט די זאַך, האָט אים זייער
פֿאַרדראָסן, און ער האָט געלייגט דעם געדאַנקען אויף דניאלן, אים
צו ראַטעווען, און ביז זונאונטערגאַנג האָט ער זיך געמיט אים מציל
צו זײַן. 16 דענצמאָל זײַנען די דאָזיקע מענער געקומען מיט אימפּעט
צום מלך, און האָבן געזאָגט צום מלך: זיי וויסן, מלך, אַז עס איז אַ
געזעץ פֿון מָדַי און פּרַס, אַז איטלעך פֿאַרווער אָדער באַפֿעל וואָס
דער מלך שטעלט אויף, איז ניט צום ענדערן. 17 דענצמאָל האָט דער
מלך באַפֿוילן, און מע האָט געבראַכט דניאלן און אים אַרײַנגעוואָרפֿן
אין דער גרוב פֿון לייבן. האָט זיך אָפּגערופֿן דער מלך און האָט
געזאָגט צו דניאלן: דײַן גאָט וואָס דו דינסט צו אים שטענדיק, ער
וועט דיך מציל זײַן. 18 און אַ שטיין איז געבראַכט געוואָרן, און איז
אַרויפֿגעלייגט געוואָרן אויפֿן מויל פֿון דער גרוב, און דער מלך האָט
עס פֿאַרחתמעט מיט זײַן זיגלרינג און מיט דעם זיגלרינג פֿון זײַנע
גרויסע לײַט, כּדי קיין זאַך זאָל ניט געענדערט ווערן מיט דניאלן.

19 דענצמאָל איז דער מלך אַוועק אין זײַן פּאַלאַץ, און ער האָט
צוגעבראַכט די נאַכט אין פֿאַסטן, און פֿאַרווײַלונגען זײַנען ניט
געבראַכט געוואָרן פֿאַר אים, און זײַן שלאָף האָט זיך אָפּגעטאָן פֿון
אים. 20 דענצמאָל איז דער מלך אויפֿגעשטאַנען באַגינען מיטן
פֿרימאָרגנליכט, און איז האַסטיק אַוועק צו דער גרוב פֿון לייבן.
21 און ווי ער האָט גענענט צו דער גרוב, האָט ער געשריען צו
דניאלן מיט אַ טרויעריקן קָול; דער מלך האָט גערופֿן צו דניאלן און
האָט געזאָגט: דניאל, דו קנעכט פֿון דעם לעבעדיקן גאָט, האָט דער
גאָט וואָס דו דינסט צו אים תּמיד, דיך געקענט מציל זײַן פֿון די

לייבן? 22 דענצמאָל האָט דניאל געזאָגט צום מלך: אייביק לעבן זאָל
דער מלך! 23 מייַן גאָט האָט געשיקט זייַן מלאך, און ער האָט
פֿאַרשלאָסן דאָס מויל פֿון די לייבן, און זיי האָבן מיר ניט שלעכטס
געטאָן; ווייַל פֿאַר אים איז מיר געפֿונען געוואָרן אַ זכות; און אויך
אַקעגן דיר, מלך, האָב איך שלעכטס ניט געטאָן. 24 דענצמאָל האָט
זיך דער מלך זייער דערפֿרייט, און ער האָט באַפֿוילן אַרויפֿברענגען
דניאלן פֿון דער גרוב; און דניאל איז אַרויפֿגעבראַכט געוואָרן פֿון
דער גרוב, און קיין שעדיקונג איז אויף אים ניט געפֿונען געוואָרן,
ווייַל ער האָט געגלויבט אין זייַן גאָט. 25 און דער מלך האָט באַפֿוילן,
און מע האָט געבראַכט יענע מענער וואָס האָבן געמַסרט אויף
דניאלן, און מע האָט זיי אַרייַנגעוואָרפֿן אין דער גרוב פֿון לייבן, זיי,
זייערע קינדער, און זייערע ווייַבער; און זיי האָבן צו מאָל ניט
דערגרייכט צום דעק פֿון דער גרוב, האָבן שוין די לייבן געוועלטיקט
איבער זיי, און אַלע זייערע ביינער צעמאָלן.

26 דענצמאָל האָט דער מלך דָריָוֶש געשיקט צו אַלע פֿעלקער,
אומות, און לשונות, וואָס וווינען אויף דער גאַנצער ערד: אייַער פֿריד
זאָל זיך מערן! 27 פֿון מיר ווערט געגעבן אַ באַפֿעל, אַז אין דער
גאַנצער געוועלטיקייט פֿון מייַן קיניגרייַך זאָל מען ציטערן און מורא
האָבן פֿאַר דעם גאָט פֿון דניאלן;

וואָרום ער איז דער לעבעדיקער גאָט,
און ער באַשטייט אייביק,
און זייַן מלוכה איז אַזאַ וואָס ווערט ניט צעשטערט,
און זייַן געוועלטיקייט איז ביז צום סָוף.
28 ער ראַטעוועט און איז מציל,
און ער מאַכט צייכנס און וווּנדער,
אין הימל און אויף דער ערד;
ער איז דער וואָס האָט מציל געווען דניאלן
פֿון דער מאַכט פֿון די לייבן.

29 און דער דאָזיקער דניאל האָט באַגליקט אונטער דער מלוכה פֿון
דָריָוֶשן, און אונטער דער מלוכה פֿון כּורֶש דעם פּרַסער.

ז 1 אין ערשטן יאָר פֿון בלשאַצר דעם מלך פֿון בבֿל, האָט דניאל
געזען אַ חלום, און זעונגען פֿון זײַן קאָפּ אויף זײַן געלעגער;
דענצמאָל האָט ער אויפֿגעשריבן דעם חלום, און האָט דערציילט
דעם עיקר פֿון דער זאַך. 2 דניאל האָט אָנגעהויבן און דערציילט: איך
האָב געזען אין מײַן זעונג בײַ נאַכט, ערשט די פֿיר ווינטן פֿון הימל
האָבן אויסגעבראָכן אויפֿן גרויסן ים. 3 און פֿיר גרויסע חיות זײַנען
אַרויסגעקומען פֿון ים, איינע אַנדערש פֿון דער אַנדערער. 4 די
ערשטע איז געווען אַזוי ווי אַ לייב, און פֿליגלען פֿון אַן אָדלער האָט
זי געהאַט; איך האָב געקוקט ביז אירע פֿליגלען זײַנען אויסגעפּליקט
געוואָרן, און זי איז אויפֿגעהויבן געוואָרן פֿון דער ערד, און איז
אַוועקגעשטעלט געוואָרן אויף צוויי פֿיס אַזוי ווי אַ מענטש, און אַ
האַרץ פֿון אַ מענטשן איז איר געגעבן געוואָרן. 5 און זע, אַן אַנדער
חיה, אַ צווייטע, איז געווען געגליכן צו אַ בער, און זי איז געשטעלט
געוואָרן אויף איין זײַט, און דרײַ ריפּן זײַנען געווען אין איר מויל
צווישן אירע ציינער; און אַזוי האָט מען צו איר געזאָגט: שטיי אויף,
עס פֿלייש אַ סך. 6 דערנאָך האָב איך געזען, ערשט אַן אַנדערע, אַזוי
ווי אַ לעמפּערט; און זי האָט געהאַט פֿיר פֿליגלען פֿון אַ פֿויגל אויף
איר רוקן, און פֿיר קעפּ האָט די חיה געהאַט; און געוועלטיקייט איז
איר געגעבן געוואָרן. 7 דערנאָך האָב איך געזען אין די זעונגען פֿון
דער נאַכט, ערשט אַ פֿירטע חיה, שרעקלעך און מוֹראדיק, און
געוואַלטיק שטאַרק; און גרויסע אײַזערנע ציינער האָט זי געהאַט; זי
האָט געגעסן און האָט צעמאָלן, און דעם רעשט האָט זי צעטראָטן
מיט אירע פֿיס; און זי איז געווען אַנדערש פֿון אַלע חיות וואָס פֿאַר
איר, און צען הערנער האָט זי געהאַט. 8 האָב איך באַטראַכט די
הערנער, ערשט אַן אַנדער האָרן, אַ קליינער, איז אַרויסגעוואַקסן
צווישן זיי, און דרײַ פֿון די פֿאָדערשטע הערנער זײַנען אויסגעריסן
געוואָרן פֿון פֿאַר אים; און זע, אויגן אַזוי ווי די אויגן פֿון אַ מענטשן
זײַנען געווען אין דעם דאָזיקן האָרן, און אַ מויל וואָס האָט גערעדט
גרויס. 9 איך האָב געקוקט

ביז טראָנען האָט מען אויפֿגעשטעלט,
און אַן אַלטבאַטאָגטער האָט זיך געזעצט;
זײַן מלבוש איז געווען ווי ווײַסער שניי,
און די האָר פֿון זײַן קאָפּ ווי לויטערע וואָל;
זײַן טראָן איז געווען פֿלאַמען פֿײַער,
די רעדער דערפֿון, ברענעדיק פֿײַער.

10 אַ טײַך פֿײַער האָט אַרויסגעשטראָמט,
און איז אַרויסגעגאַנגען פֿון פֿאַר אים;
טויזנטן מאָל טויזנט האָבן אים באַדינט,
און צען טויזנט מאָל צען טויזנט זײַנען פֿאַר אים געשטאַנען;
אַ בית-דין איז געזעסן,
און ביכער זײַנען געווען געעפֿנט.

11 האָב איך דענצמאָל געקוקט פֿון וועגן דעם קָול פֿון די גרויסע
ווערטער וואָס דער האָרן האָט גערעדט – איך האָב געקוקט ביז די
חיה איז געטייט געוואָרן, און איר לײַב איז פֿאַרטיליקט געוואָרן, און
איבערגעגעבן געוואָרן צום בראַנד פֿון פֿײַער. 12 און פֿון די
איבעריקע חיות האָט מען אָפּגעטאָן זייער געוועלטיקייט, אָבער אַ
פֿאַרלענגערונג פֿון לעבן איז זיי געגעבן געוואָרן ביז אַ צײַט און שעה.

13 איך האָב געזען אין זעונגען פֿון דער נאַכט,
ערשט אויף וואָלקנס פֿון הימל
איז אָנגעקומען אַזוי ווי אַ מענטשנקינד,
און ביז דעם אַלטבאַטאָגטן האָט ער דערגרייכט,
און מע האָט אים געבראַכט פֿאַר אים.
14 און אים איז געגעבן געוואָרן געוועלטיקייט,
און כּבֿוד, און מלוכה,
אַז אַלע פֿעלקער, אומות, און לשונות,
זאָלן דינען צו אים;
זײַן געוועלטיקייט אַן אייביקע געוועלטיקייט, וואָס פֿאַרגייט ניט,
און זײַן מלוכה, אַזאַ וואָס ווערט ניט צעשטערט.

15 איז מיר, דניאל, באַטריבט געוואָרן מײַן געמיט אין לײַב, און די
זעונגען פֿון מײַן קאָפּ האָבן מיך געשראָקן. 16 האָב איך גענענט צו
איינעם פֿון די וואָס זײַנען געשטאַנען דערבײַ, און איך האָב געפֿרעגט
די ריכטיקייט וועגן דעם אַלעם, און ער האָט מיר דערציילט, און
האָט מיך געמאַכט ווּיסן דעם פּיתרון פֿון די זאַכן: 17 די דאָזיקע
גרויסע חיות, וואָס זײַנען פֿיר, זײַנען פֿיר מלכים וואָס וועלן
אויפֿשטיין אויף דער ערד. 18 אָבער די הייליקע פֿון דעם העכסטן
וועלן איבערנעמען די מלוכה, און זיי וועלן האַלטן די מלוכה ביז
אייביקייט און ביז אייביקאייביקייטן. 19 דענצמאָל האָב איך געוואָלט
וויסן די ריכטיקייט וועגן דער פֿירטער חיה, וואָס איז געווען אַנדערש

פֿון זיי אַלעמען- זייער מוֹראדיק, וואָס אירע ציינער זײַנען געווען פֿון
אײַזן, און אירע נעגל פֿון קופּער, וואָס האָט געגעסן, צעמאָלן, און
דעם רעשט צעטראָטן מיט אירע פֿיס; 20 און וועגן די צען הערנער
וואָס אויף איר קאָפּ, און דעם אַנדערן וואָס איז אויסגעוואַקסן, און
דרײַ זײַנען אַרויסגעפֿאַלן פֿון פֿאַר אים – דעם דאָזיקן האָרן וואָס
האָט געהאַט אויגן, און אַ מויל וואָס האָט גערעדט גרויס, און זײַן
אויסזען איז געווען גרעסער ווי פֿון זײַנע חבֿרים. 21 איך האָב געזען
ווי דער דאָזיקער האָרן האָט געמאַכט אַ מלחמה מיט די הייליקע,
און איז זיי בײַגעקומען; 22 ביז דער אַלטבאַטאָגטער איז געקומען,
און רעכט איז געגעבן געוואָרן די הייליקע פֿון דעם העכסטן, און די
צײַט איז געקומען, און די מלוכה האָבן פֿאַרנומען די הייליקע.
23 האָט ער אַזוי געזאָגט: די פֿירטע חיה באַטייט: אַ פֿירטע מלוכה
וועט זײַן אויף דער ערד, וואָס וועט זײַן אַנדערש פֿון אַלע מלוכות,
און זי וועט פֿאַרצערן די גאַנצע ערד, און וועט זי צעטרעטן און
צעמאָלן. 24 און די צען הערנער באַטייטן: פֿון דער דאָזיקער מלוכה
וועלן אויפֿשטיין צען מלכים, און נאָך אַן אַנדערער וועט אויפֿשטיין
נאָך זיי, און ער וועט זײַן אַנדערש פֿון די פֿריערדיקע, און דרײַ מלכים
וועט ער אַראָפּוואַרפֿן. 25 און ווערטער אַקעגן דעם העכסטן וועט ער
רעדן, און די הייליקע פֿון דעם העכסטן וועט ער מאַטערן, און ער
וועט טראַכטן צו ענדערן די צײַטן און דאָס געזעץ; און זיי וועלן
איבערגעגעבן ווערן אין זײַן האַנט, ביז אַ צײַט און צײַטן און אַ
האַלבע צײַט. 26 אָבער אַ בית-דין וועט זיצן, און זײַן געוועלטיקייט
וועט מען אַוועקנעמען, כּדי זי צו פֿאַרטיליקן און אונטערברענגען
ביזן סוף. 27 און די מלוכה, און די געוועלטיקייט, און די גרויסקייט
פֿון די קיניגרײַכן אונטערן גאַנצן הימל, וועט איבערגעגעבן ווערן צו
דעם פֿאָלק פֿון הייליקע פֿון דעם העכסטן; זייער מלוכה וועט זײַן אַן
אייביקע מלוכה, און אַלע געוועלטיקער וועלן דינען און געהאָרכן צו
זיי.

28 ביז דאַנען איז דער סוף פֿון דער זאַך. מיך, דניאל, האָבן מײַנע
רעיוֹנות זייער געשראָקן, און מײַן פֿאַרב האָט זיך אויף מיר געביטן,
און איך האָב די זאַך באַהאַלטן אין מײַן האַרצן.

ח 1 אין דריטן יאָר פֿון מלך בלשאַצרס מלוכה האָט זיך אַ זעונג
באַוויזן צו מיר, צו מיר דניאל, נאָך דעם וואָס האָט זיך צו מיר
באַוויזן אין אָנהייב. 2 און איך האָב געזען אין אַ זעונג – און אַז איך
האָב עס געזען, בין איך געווען אין דער הויפּטשטאָט שושַן, אין דער
מדינה עֵילָם – איך האָב געזען אין אַ זעונג, ווי איך בין בײַ דעם
שטראָם אולַי. 3 און איך האָב אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן, און האָב אַ
קוק געטאָן, ערשט אַ ווידער שטייט פֿאַר דעם שטראָם, און ער האָט
צוויי הערנער, און די צוויי הערנער זײַנען הויכע, און איינער איז
העכער פֿון צווייטן, און דער העכערער איז אַרויסגעוואַקסן צולעצט.
4 האָב איך געזען דעם ווידער שטויסן צו מערבֿ, און צו צפֿון, און צו
דָרום, און קיין חיה האָט זיך ניט געקענט שטעלן אַקעגן אים, און
עס איז ניט געווען ווער זאָל מציל זײַן פֿון זײַן האַנט; און ער האָט
געטאָן לויט זײַן ווילן, און האָט זיך געגרייסט.

5 און ווי איך האָב דאָס באַטראַכט, ערשט אַ ציגנבאָק איז
אָנגעקומען פֿון מערבֿ-זײַט איבערן געזיכט פֿון דער גאַנצער ערד,
אָבער ער האָט ניט אָנגערירט די ערד; און דער באָק האָט געהאַט אַן
אָנזעעוודיקן האָרן צווישן זײַנע אויגן. 6 און ער איז צוגעקומען ביז
צו דעם ווידער מיט די הערנער, וואָס איך האָב געזען שטיין פֿאַרן
שטראָם, און ער איז אַרויפֿגעלאָפֿן אויף אים מיט דעם אימפּעט פֿון
זײַן כּוח. 7 און איך האָב אים געזען זיך אָנשטויסן אָן דעם ווידער,
און ער איז געווען דערביטערט אויף אים, און ער האָט געשלאָגן
דעם ווידער, און האָט צעבראָכן זײַנע בײדע הערנער; און דער ווידער
האָט ניט געהאַט קיין כּוח צו באַשטיין פֿאַר אים; און ער האָט אים
אַנידערגעוואָרפֿן אויף דער ערד, און האָט אים געטרעטן, און עס איז
ניט געווען ווער זאָל מציל זײַן דעם ווידער פֿון זײַן האַנט. 8 און דער
ציגנבאָק האָט זיך זייער געגרייסט; אָבער אין זײַן רעכטער
שטאַרקייט, האָט זיך אָפּגעבראָכן דער גרויסער האָרן, און דאָס
אויסזען פֿון פֿיר איז אַרויסגעוואַקסן אויף זײַן אָרט, אַקעגן די פֿיר
ווינטן פֿון הימל.

9 און פֿון איינעם פֿון זיי איז אַרויסגעגאַנגען אַ קליינער האָרן, און
ער איז געוואָרן זייער גרויס קעגן דָרום, און קעגן מזרח, און קעגן
דעם שיינעם לאַנד. 10 און ער איז געוואָרן גרויס ביז צו דעם חיל פֿון
הימל, און האָט אַראָפּגעוואָרפֿן צו דער ערד טייל פֿון דעם חיל – פֿון
די שטערן, און האָט זיי צעטרעטן. 11 און ביז צו דעם האַר פֿון חיל

האָט ער זיך געגרייסט; און דער שטענדיקער קרבן איז פֿון אים
אַוועקגענומען געוואָרן, און דער אָרט פֿון זײַן הייליקטום איז
אײַנגעוואָרפֿן געוואָרן. 12 און דער חיל איז איבערגעגעבן געוואָרן
אין איינעם מיט דעם שטענדיקן קרבן דורך פֿאַרברעך; און ער האָט
געשלײַדערט דעם אמת צו דער ערד, און ער האָט אויפֿגעטאָן און
האָט באַגליקט. 13 און איך האָב געהערט ווי איין הייליקער האָט
גערעדט, און איין הייליקער האָט געזאָגט צו דעם אומבאַקענטן וואָס
האָט גערעדט: אויף ביז וואַנען איז די זעונג וועגן דעם שטענדיקן
קרבן, און דעם פֿאַרברעך וואָס צעגרוילט, דאָס איבערגעבן אי דאָס
הייליקטום אי דעם חיל צום צעטרעטן? 14 האָט ער צו מיר געזאָגט:
ביז צוויי טויזנט און דרײַ הונדערט אָוונטן און פֿרימאָרגנס; דענצמאָל
וועט דאָס הייליקטום קומען צו זײַן רעכט.

15 און עס איז געווען, ווי איך, דניאל, האָב געזען די זעונג, און האָב
געזוכט צו פֿאַרשטיין, ערשט אַקעגן מיר שטייט אַזוי ווי דאָס
אויסזען פֿון אַ מאַן. 16 און איך האָב געהערט דעם קָול פֿון אַ
מענטשן איבערן אולַי, און ער האָט אויסגערופֿן און האָט געזאָגט:
גַבֿריאֵל, גיב דעם דאָזיקן צו פֿאַרשטיין די זעונג. 17 איז ער
צוגעקומען לעבן וווּ איך בין געשטאַנען, און ווי ער איז צוגעקומען,
אַזוי בין איך דערשראָקן געוואָרן, און בין געפֿאַלן אויף מײַן פּנים;
האָט ער צו מיר געזאָגט: פֿאַרשטיי, דו מענטשנקינד, וואָרום פֿאַר
דער צײַט פֿון קֵץ איז די זעונג. 18 און ווי ער האָט צו מיר גערעדט,
בין איך אַנטשלאָפֿן געוואָרן אויף מײַן פּנים צו דער ערד; האָט ער
מיך אָנגערירט, און האָט מיך ווידער אויפֿגעשטעלט וווּ איך בין
געשטאַנען. 19 און ער האָט געזאָגט: זע, איך מאַך דיך וויסן וואָס
וועט געשען אין סָוף פֿון דעם צאָרן, וואָרום דאָס איז פֿאַר דער צײַט
פֿון קֵץ. 20 דער ווידער וואָס דו האָסט געזען, מיט די צוויי הערנער,
דאָס זײַנען די מלכים פֿון מָדַי און פּרַס. 21 און דער האָריקער באָק
איז דער מלך פֿון יָוָן; און דער גרויסער האָרן וואָס צווישן זײַנע אויגן,
דאָס איז דער ערשטער מלך. 22 און דער צעבראָכענער וואָס אויף
זײַן אָרט זײַנען אויפֿגעשטאַנען פֿיר [באַטייט]: פֿיר מלוכות וועלן
אויפֿשטיין פֿון דעם פֿאָלק, אָבער אָן זײַן מאַכט. און אין סָוף פֿון
זייער מלוכה, אַז די פֿאַרברעכער וועלן האָבן אויסגעפֿירט, וועט
אויפֿשטיין אַ מלך מיט אַ פֿאַרשײַטן פּנים, וואָס פֿאַרשטייט זיך אויף
ליסטיקייטן. 24 און זײַן מאַכט וועט זײַן גרויס, אָבער ניט מיט זײַן
אייגענעם כּוח; און ער וועט וווּנדערלעך צעשטערן, און וועט

באַגליקן און אויפֿטאָן; און ער וועט אומברענגען די מאַכטיקע, און
דאָס פֿאָלק פֿון הייליקע. 25 און דורך זײַן שׂכל וועט ער באַגליקן אין
דעם באַטרוג פֿון זײַן האַנט; און ער וועט זיך גרייסן אין זײַן האַרצן,
און אין מיטן פֿון שלום וועט ער אומברענגען פֿיל, און אַקעגן דעם
האַר פֿון די האַרן וועט ער זיך שטעלן; אָבער אָן עמיצנס האַנט וועט
ער צעבראָכן ווערן. 26 און די זעונג פֿון די אָוונטן און פֿרימאָרגנס
וואָס איז אָנגעזאָגט געוואָרן איז אמת; אָבער דו באַהאַלט די זעונג,
וואָרום דאָס איז אויף פֿיל טעג אַרום.

27 און איך, דניאל, בין פֿיל טעג געווען צעבראָכן און קראַנק;
דערנאָך בין איך אויפֿגעשטאַנען, און האָב געטאָן די אַרבעט פֿאַרן
מלך; און איך בין געווען אַ צעגרוילטער פֿון דער זעונג, אָבער קיינער
האָט ניט געמערקט.

ט 1 אין ערשטן יאָר פֿון דָרְיָוֶש דעם זון פֿון אַחַשְׁוֵרוֹש פֿון דעם
אָפּשטאַם פֿון מָדַי, וואָס איז געמאַכט געוואָרן פֿאַר אַ מלך
איבער דעם קיניגרײַך פֿון די כַּשׂדים, 2 אין ערשטן יאָר פֿון זײַן
מלוכה, האָב איך, דניאל, נאָכגעקוקט אין די ספֿרים די צאָל פֿון די
יאָרן וואָס דאָס וואָרט פֿון גאָט איז געווען צו יִרְמְיָה הנבֿיא, צו
דערפֿילן אויף די חורבֿות פֿון ירושָלַיִם – זיבעציק יאָר. 3 און איך
האָב געקערט מײַן פּנים צו גאָט דעם האַר, צו בעטן אַ תּפֿילה און אַ
בקשה מיט פֿאַסטן, און זאַק און אַש. 4 און איך האָב מתפּלל געווען
צו יהוה מײַן גאָט, און האָב מיך מתוודה געווען, און האָב געזאָגט:
איך בעט דיך גאָט, דו גרויסער און פֿאָרכטיקער גאָט, וואָס היט דעם
בונד און די גענאָד צו די וואָס האָבן אים ליב, און צו די וואָס היטן
זײַנע געבאָט, 5 מיר האָבן געזינדיקט, און פֿאַרבראָכן, און שלעכטס
געטאָן, און ווידערשפּעניקט, און זיך אָפּגעקערט פֿון דײַנע געבאָט
און דײַנע געזעצן; 6 און מיר האָבן ניט צוגעהערט צו דײַנע קנעכט
די נבֿיאים, וואָס האָבן גערעדט אין דײַן נאָמען צו אונדזערע מלכים,
אונדזערע האַרן, און אונדזערע עלטערן, און צו דעם גאַנצן פֿאָלק
פֿון לאַנד. 7 צו דיר, גאָט, איז די גערעכטיקייט, און צו אונדז איז
הײַנטיקן טאָג די שאַנד פֿון פּנים – צו די מענער פֿון יהודה, און צו
די באַוווינער פֿון ירושָלַיִם, און צו גאַנץ ישׂראל, די נאָנטע און די
ווײַטע, אין אַלע לענדער וואָס דו האָסט זיי פֿאַרשטויסן אַהין, פֿון

וועגן דער פֿעלשונג וואָס זיי האָבן געפֿעלשט אָן דיר. 8 גאָט, צו
אונדז איז די שאַנד פֿון פּנים, צו אונדזערע מלכים, צו אונדזערע
האַרן, און צו אונדזערע עלטערן, ווייַל מיר האָבן געזינדיקט צו דיר.
9 בײַ גאָט אונדזער האַר איז די דערבאַרימונג און די פֿאַרגעבונג;
וואָרום מיר האָבן ווידערשפּעניקט אָן אים, 10 און מיר האָבן ניט
צוגעהערט צו דעם קָול פֿון יהוה אונדזער גאָט, צו גיין אין זייַנע
לערנונגען, וואָס ער האָט אַוועקגעלייגט פֿאַר אונדז דורך דער האַנט
פֿון זייַנע קנעכט די נבֿיאים. 11 און גאַנץ ישׂראל האָבן
איבערגעטרעטן דייַן תּוֹרה, און זיך אָפּגעקערט, ניט צוצוהערן צו דייַן
קָול, און אויף אונדז איז אויסגעגאָסן געוואָרן די קללה און די
שבֿועה וואָס שטייט געשריבן אין דער תּוֹרה פֿון משה דעם קנעכט
פֿון גאָט, ווייַל מיר האָבן געזינדיקט צו אים. 12 און ער האָט מקיים
געווען זייַן וואָרט, וואָס ער האָט גערעדט וועגן אונדז, און וועגן
אונדזערע שוֹפֿטים וואָס האָבן אונדז געמשפּט, צו ברענגען אויף
אונדז אַ גרויס בייז, וואָס איז ניט געשען אונטערן גאַנצן הימל אַזוי
ווי עס איז געשען צו ירושָלַיִם. 13 אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין
דער תּוֹרה פֿון משהן, איז דאָס דאָזיקע גאַנצע בייז געקומען אויף
אונדז; אָבער מיר האָבן ניט געבעטן פֿאַר יהוה אונדזער גאָט, כּדי זיך
אומצוקערן פֿון אונדזערע זינד, און זיך צו קליגן אין דייַן אמת.
14 און גאָט האָט אויפֿגעפּאַסט אויף דעם בייז, און האָט עס
געבראַכט אויף אונדז, וואָרום יהוה אונדזער גאָט איז גערעכט אין
אַלע זייַנע טוּונגען וואָס ער האָט געטאָן, און מיר האָבן ניט
צוגעהערט צו זייַן קָול. 15 און אַצונד, יהוה אונדזער גאָט, דו וואָס
האָסט אַרויסגעצויגן דייַן פֿאָלק פֿון לאַנד מִצרַיִם מיט אַ שטאַרקער
האַנט, און דיר געמאַכט אַ נאָמען אַזוי ווי אויף הייַנטיקן טאָג – מיר
האָבן געזינדיקט, מיר האָבן שלעכטס געטאָן. 16 גאָט, לויט אַלע
דייַנע גערעכטיקייטן, זאָל, איך בעט דיך, זיך אָפּקערן דייַן כּעס און
דייַן גרימצאָרן פֿון דייַן שטאָט ירושָלַיִם, דייַן הייליקן באַרג, וואָרום
פֿון וועגן אונדזערע זינד, און פֿון וועגן די פֿאַרברעכן פֿון אונדזערע
עלטערן, איז ירושָלַיִם און דייַן פֿאָלק צו שאַנד בייַ אַלע אונדזערע
אַרומיקע. 17 און אַצונד, אונדזער גאָט, הער צו די תּפֿילה פֿון דייַן
קנעכט, און זייַן בקשה, און דערלייַכט דייַן פּנים אויף דייַן פֿאַרוויסטן
הייליקטום פֿון גאָטס וועגן. 18 נייג, מייַן גאָט, דייַן אויער, און הער,
עפֿן דייַנע אויגן, און זע אונדזערע פֿאַרוויסטונגען, און די שטאָט
וואָס דייַן נאָמען ווערט אויף איר גערופֿן, וואָרום ניט פֿון וועגן
אונדזערע גערעכטיקייטן מאַכן מיר פֿאַלן פֿאַר דיר אונדזער בקשה,

ניַיערט פֿון וועגן דיַין גרויס דערבאַרימונג. 19 גאָט, הער, גאָט,
פֿאַרגיב, גאָט, פֿאַרנעם און טו, זאָלסט ניט זאַמען; פֿון דיַינעטוועגן,
מיַין גאָט, וואָרום דיַין נאָמען ווערט גערופֿן אויף דיַין שטאָט און אויף
זיַין פֿאָלק.

20 און ווי איך רעד נאָך, און בין מתפּלל, און בין זיך מתוודה אויף
מיַינע זינד, און די זינד פֿון מיַין פֿאָלק ישׂראל, און מאַך פֿאַלן מיַין
בקשה פֿאַר יהוה מיַין גאָט, פֿון וועגן דעם הייליקן באַרג פֿון מיַין
גאָט – 21 ווי איך רעד נאָך אין געבעט, אַזוי איז דער מאַן גַבֿריאל,
וואָס איך האָב געזען אין דער זעונג אין אָנהייב, געקומען פֿליעדיק
צו פֿליען, און האָט מיך אָנגערירט, אַרום דער ציַיט פֿון אָוונט-קרבן.
22 און ער האָט געגעבן צו פֿאַרשטיין, און האָט מיט מיר גערעדט,
און האָט געזאָגט: דניאל, איך בין אַצונד אַרויסגעקומען דיך צו קליגן
אין פֿאַרשטאַנדיקייט. 23 בײַם אָנהייב פֿון דיַין בקשה איז אַרויס אַ
וואָרט, און איך בין געקומען עס צו זאָגן, וואָרום דו ביסט באַליבט;
דרום באַטראַכט דאָס וואָרט, און פֿאַרשטיי די זעונג. 24 זיבעציק
[יאָר-] וואָכן זיַינען נגזר געוואָרן אויף דיַין פֿאָלק און אויף דיַין
הייליקער שטאָט, כּדי צו פֿאַרלענדן דעם פֿאַרברעך, און פֿאַרטיליקן
דעם חטא, און מכפּר זיַין אויף דער זינד, און ברענגען אייביקע
גערעכטיקייט, און באַזיגלען די זעונג און די נבֿיאות, און זאַלבן דעם
קָדשֵי-קָדשים. 25 און זאָלסט וויסן און פֿאַרשטיין, אַז פֿון דעם
אַרויסגאַנג פֿון דעם וואָרט, ווידער אויפֿצובויען ירושָלַיִם, ביז דעם
געזאַלבטן פֿירשט, זיַינען זיבן וואָכן, און צוויי און זעכציק וואָכן וועט
זי ווידער זיַין אויפֿגעבויט, מיט מערק און גראָבנס,
אָבער אין געדריקטע ציַיטן. 26 און נאָך די צוויי און זעכציק וואָכן,
וועט פֿאַרשניטן ווערן אַ געזאַלבטער, און פֿון אים וועט ניט בלייַבן;
און די שטאָט און דאָס הייליקטום וועט צעשטערן דאָס פֿאָלק פֿון אַ
פֿירשט וואָס וועט קומען; און זיַין סוף וועט זיַין מיט פֿלייצונג; און
ביז צום סוף פֿון דער מלחמה זיַינען נגזר געוואָרן פֿאַרוויסטונגען.
27 און ער וועט מאַכן אַ שטאַרקן בונד מיט פֿיל פֿאַר איין וואָך; און
אַ האַלבע וואָך וועט ער פֿאַרשטערן שלאַכטאָפּפֿער און שפּיַיזאָפּפֿער;
און אויף דעם פֿליגל פֿון אומווערדיקייטן וועט קומען דער
פֿאַרוויסטער, אַזש ביז אַ פֿאַרלענדונג און אַ גזר וועט אויסגעגאָסן
ווערן אויף דעם פֿאַרוויסטער.

י 1 אין דריטן יאָר פֿון כּוֹרֶשׁ דעם מלך פֿון פּרַס איז אַנטפּלעקט
געוואָרן אַ וואָרט צו דניאלן, וואָס זײַן נאָמען איז גערופֿן געוואָרן
בלטשאַצַר; און דאָס וואָרט איז געווען אמת, און וועגן אַ לאַנגער
צײַט; און ער האָט באַטראַכט דאָס וואָרט, און האָט פֿאַרשטאַנען די
זעונג.

2 אין יענע טעג האָב איך, דניאל, געטרויערט דרײַ וואָכן צײַט.
3 גלוסטיקע שפּײַז האָב איך ניט געגעסן, און פֿלייש און ווײַן איז ניט
געקומען אין מײַן מויל, און זאַלבן האָב איך זיך ניט געזאַלבט, ביז
עס זײַנען פֿול געוואָרן דרײַ וואָכן צײַט. 4 און אין פֿיר און
צוואַנציקסטן טאָג פֿון ערשטן חודש, ווען איך בין געווען בײַם ברעג
פֿון גרויסן טײַך, דאָס איז חִדֶקֶל, 5 האָב איך אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן,
און האָב געזען, ערשט אַ מאַן אָנגעקליידט אין לײַנען, און זײַנע
לענדן אַרומגעגורט מיט גאָלד פֿון אופֿז, 6 און זײַן לײַב אַזוי ווי
גאָלדשטיין, און זײַן פּנים אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון בליץ, און זײַנע
אויגן אַזוי ווי פֿלאַמען פֿײַער, און זײַנע אָרעמס און זײַנע פֿיס אַזוי ווי
דער אָנבליק פֿון בלאַנקן קופּער, און דער קָול פֿון זײַנע ווערטער
אַזוי ווי דער קָול פֿון אַ מחנה. 7 און איך, דניאל, אַליין האָב געזען די
זעונג, אָבער די מענטשן וואָס מיט מיר האָבן ניט געזען די זעונג,
נאָר אַ גרויסע ציטערניש איז אויף זיי געפֿאַלן, און זיי זײַנען
אַנטלאָפֿן זיך צו באַהאַלטן. 8 בין איך געבליבן אַליין, און איך האָב
געזען די דאָזיקע גרויסע זעונג, און אין מיר איז ניט געבליבן קיין
כּוח, וואָרום מײַן פֿאַרב האָט זיך אויף מיר שרעקלעך געביטן, און
איך האָב מער ניט געהאַט קיין כּוח. 9 און איך האָב געהערט דעם
קָול פֿון זײַנע ווערטער; און ווי איך האָב געהערט דעם קָול פֿון זײַנע
ווערטער, אַזוי בין איך אַנטשלאָפֿן געוואָרן אויף מײַן פּנים, מיט מײַן
פּנים צו דער ערד. 10 ערשט אַ האַנט האָט מיך אָנגערירט, און האָט
מיך געטרייסלט פֿאַר מײַנע קני און מײַנע האַנטפֿלעכן. 11 און ער
האָט צו מיר געזאָגט: דניאל, דו באַליבטער מאַן, פֿאַרשטיי די
ווערטער וואָס איך רעד צו דיר, און שטיי אויף ווו דו ביסט
געשטאַנען, וואָרום איך בין אַצונד געשיקט געוואָרן צו דיר. און ווי
ער האָט מיט מיר גערעדט דאָס דאָזיקע וואָרט, בין איך
אויפֿגעשטאַנען ציטערנדיקערהייט. 12 און ער האָט צו מיר געזאָגט:
זאָלסט ניט מורא האָבן, דניאל, וואָרום פֿון דעם ערשטן טאָג אָן
וואָס דו האָסט אָפּגעגעבן דײַן האַרץ צו פֿאַרשטיין, און זיך צו
פּײַניקן פֿאַר דײַן גאָט, זײַנען דײַנע ווערטער געהערט געוואָרן, און

איך בין געקומען פֿון וועגן דײַנע ווערטער. 13 אָבער דער שׂר פֿון
מַלכות פּרַס האָט זיך געשטעלט אַקעגן מיר איין און צוואַנציק טעג,
אָבער זע, מיכָאֵל, איינער פֿון די ערשטע שָׂרים, איז מיר געקומען צו
הילף. אַזוי בין איך דאָרטן פֿאַרבליבן בײַ די מלכים פֿון פּרַס. 14 און
איך בין געקומען דיר געבן צו פֿאַרשטיין וואָס וועט געשען צו דײַן
פֿאָלק אין סוף פֿון די טעג; וואָרום דאָס איז נאָך אַ זעונג אויף אַ
צײַט.

15 און ווי ער האָט גערעדט צו מיר אַזוי ווי די דאָזיקע ווערטער, אַזוי
האָב איך געקערט מײַן פּנים צו דער ערד, און בין אַנשטומט געוואָרן.
16 ערשט אַזוי ווי אַ געשטאַלט פֿון מענטשנקינדער האָט מיך
אָנגערירט אויף די ליפּן, און איך האָב געעפֿנט מײַן מויל, און איך
האָב גערעדט און געזאָגט צו דעם וואָס איז געשטאַנען אַקעגן מיר:
מײַן האַר, פֿון דער זעונג זײַנען ווייען געקומען אויף מיר, און איך
האָב מער ניט קיין כּוח. 17 און ווי קען דער דאָזיקער קנעכט פֿון מײַן
האַר רעדן מיט דעם דאָזיקן האַר מײַנעם, אַז אין מיר האָט זיך אַצונד
ניט אָפּגעשטעלט קיין כּוח, און קיין אָטעם איז אין מיר ניט
געבליבן? 18 האָט מיך ווידער אָנגערירט אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון אַ
מענטשן, און ער האָט מיך געשטאַרקט. 19 און ער האָט געזאָגט:
זאָלסט ניט מורא האָבן, באַליבטער מאַן! פֿריד צו דיר! זײַ שטאַרק
און זײַ שטאַרק! און ווי ער האָט צו מיר גערעדט, אַזוי בין איך
געשטאַרקט געוואָרן, און איך האָב געזאָגט: זאָל מײַן האַר רעדן,
וואָרום האָסט מיך געשטאַרקט. 20 האָט ער געזאָגט: ווייסטו וועגן
וואָס איך בין געקומען צו דיר? און אַצונד וועל איך זיך אומקערן
מלחמה צו האַלטן מיט דעם שׂר פֿון פּרַס; און ווי איך גיי אַרויס, אָט
וועט אָנקומען דער שׂר פֿון יָוָן. 21 אָבער איך וועל דיר זאָגן וואָס איז
פֿאַרצייכנט אין דעם געשריפֿטס פֿון אמת. און קיינער האַלט ניט מיט
מיר אַקעגן די דאָזיקע, נאָר בלויז אײַער שׂר מיכָאֵל.

יא 1 אָבער איך בין, אין ערשטן יאָר פֿון דָרְיָוֶש פֿון מָדַי,
אויפֿגעשטאַנען פֿאַר אַן אָנהאַלט און פֿאַר אַ שטאַרקייט צו
אים.

2 און אַצונד וועל איך דיר אָנזאָגן דעם אמת. זע, נאָך דרײַ מלכים
וועלן אויפֿשטיין פֿון פּרַס, און דער פֿירטער וועט פֿאַרמאָגן גרויסע
עשירות מער פֿון אַלע; און ווײַל ער וועט שטאַרק זײַן דורך זײַן
עשירות, וועט ער דערוועקן אַלעמען אַקעגן מַלכות יָוָן.
3 און אַ מלך אַ גיבור וועט אויפֿשטיין, און וועט געוועלטיקן אַ
גרויסע געוועלטיקייט, און וועט טאָן לויט זײַן ווילן. 4 און אַז ער
וועט אויפֿשטיין, וועט זײַן מלוכה צעבראָכן ווערן, און וועט צעטיילט
ווערן צו אַלע ווינטן פֿון הימל, אָבער ניט צו זײַנע נאָכקומער, און
ניט אַזוי ווי זײַן געוועלטיקייט וואָס ער האָט געוועלטיקט; וואָרום
זײַן מלוכה וועט אויסגעוואָרצלט ווערן, און פֿאַר אַנדערע, ניט פֿאַר
די דאָזיקע.

5 און דער מלך פֿון דָרום וועט ווערן שטאַרק, אָבער איינער פֿון זײַנע
האַרן וועט זיך שטאַרקן איבער אים, און וועט געוועלטיקן; אַ גרויסע
געוועלטיקייט וועט זײַן זײַן געוועלטיקייט.

6 און אין סָוף פֿון די יאָרן וועלן זיי זיך באַהעפֿטן; און די טאָכטער
פֿון דעם מלך פֿון דָרום וועט קומען צו דעם מלך פֿון צפֿון, כּדי צו
מאַכן אַן אויסגלײַך, אָבער איר אָרעם וועט ניט אָנהאַלטן די מאַכט;
אויך ער און זײַן אָרעם וועט ניט באַשטיין; און זי, און די וואָס האָבן
זי געבראַכט, און דער וואָס האָט זי געבאָרן, און דער וואָס האָט
געהאַלטן מיט איר, וועלן איבערגעגעבן ווערן, אין יענע צײַטן.

7 אָבער איינער פֿון די ריטלעך פֿון אירע וואָרצלען וועט אויפֿשטיין
אויף זײַן אָרט, און ער וועט קומען אויפֿן חיל, און וועט אַרײַנגיין אין
דער פֿעסטונג פֿון דעם מלך פֿון צפֿון, און ער וועט אויספֿירן קעגן זיי,
און וועט בײַקומען. 8 און אויך זייערע געטער, מיט זייערע געגאָסענע
געצן, מיט זייערע גלוסטיקע כּלים פֿון זילבער און גאָלד, וועט ער
ברענגען אין געפֿאַנגענשאַפֿט קיין מִצרַיִם; און ער וועט יאָרן לאַנג
אַוועקשטיין פֿון דעם מלך פֿון צפֿון. 9 און ער וועט קומען אין דעם
קיניגרײַך פֿון דעם מלך פֿון דָרום, אָבער ער וועט זיך אומקערן אין
זײַן לאַנד.

10 און זײַנע זין וועלן זיך אויפֿרירן, און זיי וועלן אײַנזאַמלען אַ סך
גרויסע חַיָלות, און ער וועט קומען און וועט פֿלייצנדיק דורכגיין;
דערנאָך וועט ער ווידערקערן, און מלחמה האַלטן ביז צו זײַן

פֿעסטונג. 11 און דער מלך פֿון דָרום וועט ווערן דערביטערט, און ער
וועט אַרויסגיין, און וועט מלחמה האַלטן מיט אים, מיט דעם מלך
פֿון צפֿון; און יענער וועט אויפֿשטעלן אַ גרויסע מחנה, אָבער די
מחנה וועט איבערגעגעבן ווערן אין זײַן האַנט. 12 און ווי ער וועט
אַוועקנעמען די מחנה, אַזוי וועט זיך דערהייבן זײַן האַרץ, און ער
וועט מאַכן פֿאַלן צענדליקער טויזנט, אָבער ער וועט ניט גובֿר זײַן.

13 און דער מלך פֿון צפֿון וועט ווידער אויפֿשטעלן אַ מחנה גרעסער
פֿון דער ערשטער; און אין סָוף פֿון אַ צײַט יאָרן וועט ער קומען מיט
אַ גרויסן חיל, און מיט פֿיל פֿאַרמעג. 14 און אין יענע צײַטן וועלן
פֿיל זיך שטעלן אַקעגן דעם מלך פֿון דָרום, און די פֿאַרשייטע יונגען
פֿון דײַן פֿאָלק וועלן זיך דערהייבן אויפֿצושטעלן די זעונג, אָבער זיי
וועלן געשטרויכלט ווערן. 15 און דער מלך פֿון צפֿון וועט קומען, און
וועט אָנשיטן אַן ערדוואַל, און וועט באַצווינגען די שטאָט פֿון
פֿעסטונגען; און די אָרעמס פֿון דָרום וועלן ניט קענען באַשטיין, און
זײַן געקליבענע מאַנשאַפֿט וועט ניט האָבן קיין כּוח צו באַשטיין.
16 און דער וואָס וועט קומען אויף אים, וועט טאָן לויט זײַן ווילן,
און קיינער וועט ניט באַשטיין פֿאַר אים; און ער וועט שטיין אין דעם
שיינעם לאַנד מיט פֿאַרלענדונג אין זײַן האַנט. 17 און ער וועט קערן
זײַן פּנים צו קומען אין מאַכט איבער זײַן גאַנצן קיניגרײַך, און וועט
מאַכן מיט אים אַן אויסגלײַכעניש, און וועט אים געבן אַ יונגפֿרוי,
כּדי עס צו צעשטערן; אָבער דאָס וועט ניט באַשטיין, און עס וועט
ניט ווערן זײַנס. 18 און ער וועט קערן זײַן פּנים צו די אינדזלען, און
ער וועט באַצווינגען פֿיל, אָבער אַ פֿירשט וועט מאַכן אויפֿהערן זײַן
לעסטערונג; ניין, ער וועט נאָך אומקערן זײַן לעסטערונג אויף אים
אַליין. 19 און ער וועט קערן זײַן פּנים צו די פֿעסטונגען פֿון זײַן
אייגענעם לאַנד, אָבער ער וועט געשטרויכלט ווערן און פֿאַלן, און
וועט זיך מער ניט געפֿינען.

20 און אויף זײַן אָרט וועט אויפֿשטיין איינער וואָס וועט מאַכן
דורכגיין אַ דריקער דורך דער פּראַכט פֿון דעם קיניגרײַך; אָבער אין אַ
קורצער צײַט וועט ער צעבראָכן ווערן, און ניט אין צאָרן, און ניט
אין מלחמה.

21 און אויף זײַן אָרט וועט אויפֿשטיין אַ נִבֿזה, וואָס מע האָט ניט
אַרויפֿגעטאָן אויף אים דעם גלאַנץ פֿון מלוכה; און ער וועט קומען

אין מיטן פֿון שלום, און וועט קריגן די מלוכה מיט גלאַטע רייד.
22 און די אָרעמס פֿון דער פֿלייצונג וועלן אַוועקגעפֿליצט ווערן פֿון
פֿאַר אים, און זיי וועלן צעבראָכן ווערן, און אויך דער פֿירשט פֿון
בונד. 23 און נאָך דעם ווי מע וועט זיך פֿאַרבינדן מיט אים, וועט ער
באַגיין אַ באַטרוג; און ער וועט שטייַגן און ווערן שטאַרק מיט
ווינציק פֿאָלק. 24 אין מיטן פֿון שלום און אין די פֿעסטע ערטער פֿון
דער מדינה וועט ער קומען, און ער וועט טאָן וואָס זייַנע עלטערן און
זייַנע עלטערנס עלטערן האָבן ניט געטאָן; רויב און פֿאַנג און
פֿאַרמעג וועט ער פֿאַנאַנדערשענקען צו זיי; און אַקעגן פֿעסטונגען
וועט ער אויסקלערן זייַנע תּחבולות, אָבער נאָר ביז אַ צייַט.

25 און ער וועט דערוועקן זייַן קראַפֿט און זייַן מוט אַקעגן דעם מלך
פֿון דָרום מיט אַ גרויסן חיל; און דער מלך פֿון דָרום וועט זיך
אַרויסרירן אין מלחמה מיט זייער אַ גרויסן און שטאַרקן חיל; אָבער
ער וועט ניט באַשטיין, וואָרום מע וועט אויסקלערן אַקעגן אים
תּחבולות. 26 און די וואָס עסן זייַן שפּייַז, וועלן אים צעברעכן, און
זייַן חיל וועט מען אַוועקפֿלייצן, און פֿיל דערשלאָגענע וועלן פֿאַלן.
27 און דאָס האַרץ פֿון בײדע מלכים וועט זייַן צום בייזן, און בײַ איין
טיש וועלן זיי רעדן ליגן, אָבער עס וועט ניט באַגליקן, וואָרום אַ סָוף
איז נאָך פֿאַראַן צו דער באַשטימטער צייַט. 28 און ער וועט זיך
אומקערן אין זייַן לאַנד מיט אַ גרויס פֿאַרמעג, און זייַן האַרץ וועט
זייַן אַקעגן דעם הייליקן בונד; און ער וועט אָפּטאָן, און זיך אומקערן
אין זייַן לאַנד.

29 אין דער באַשטימטער צייַט וועט ער ווידער קומען קיין דָרום,
אָבער דאָס לעצטע מאָל וועט ניט זייַן אַזוי ווי דאָס ערשטע.
30 וואָרום שיפֿן פֿון כּתּאים וועלן קומען אויף אים, און ער וועט
אייַנגעשראָקן ווערן, און וועט זיך אומקערן, און ער וועט צערענען
אויף דעם הייליקן בונד, און וועט אויספֿירן; און אַז ער וועט זיך
אומקערן וועט ער אַכטן אויף די וואָס פֿאַרלאָזן דעם הייליקן בונד.

31 און אָרעמס פֿון אים וועלן אויפֿשטיין, און וועלן פֿאַרשוועכן די
הייליקע פֿעסטונג, און זיי וועלן אָפּטאָן דעם שטענדיקן קרבן, און
וועלן אַרייַנשטעלן די אומווערדיקייט וואָס צעגרוילט. 32 און די וואָס
פֿאַרברעכן קעגן בונד, וועט ער מאַכן זינדיק דורך גלאַטע רייד; אָבער
דאָס פֿאָלק וואָס קען זייַן גאָט, וועט זיך האַלטן פֿעסט, און וועט

אויספּירן. 33 און די פֿאַרשטאַנדיקע פֿון פֿאָלק וועלן מאַכן פֿיל צו
פֿאַרשטיין; אָבער זיי וועלן פֿאַלן דורכן שווערד, און דורך פֿלאַם, און
דורך געפֿאַנגענשאַפֿט, און דורך רויב, פֿיל טעג. 34 און אַז זיי וועלן
פֿאַלן, וועלן זיי געהאָלפֿן ווערן אַ קליין הילף; און פֿיל וועלן זיך
באַהעפֿטן צו זיי מיט גלאַטע רייד. 35 און פֿון די פֿאַרשטאַנדיקע
וועלן פֿאַלן, כּדי צו לײַטערן צווישן זיי, און צו קלערן, און צו רייניקן,
ביז דער צײַט פֿון קֵץ; וואָרום עס וועט נאָך דויערן ביז דער
באַשטימטער צײַט.

36 און דער מלך וועט טאָן לויט זײַן ווילן, און ער וועט זיך דערהייבן
און זיך גרייסן איבער איטלעכן גאָט, און אַקעגן דעם גאָט פֿון די
געטער וועט ער רעדן פֿאַרשײַט; און ער וועט באַגליקן, ביז דער צאָרן
וועט זיך ענדיקן; וואָרום וואָס איז נִגזר געוואָרן, מוז געשען. 37 ער
וועט אויך ניט אַכטן אויף די געטער פֿון זײַנע עלטערן, און אויף דער
גלוסטיקייט פֿון פֿרויען, און אויף קיין גאָט וועט ער ניט אַכטן, נאָר
איבער אַלעמען וועט ער זיך גרייסן. 38 נאָר דעם גאָט פֿון פֿעסטונגען
וועט ער טאָן כּבֿוד אויף זײַן אָרט; יאָ, אַ גאָט וואָס זײַנע עלטערן
האָבן ניט גקענט, וועט ער טאָן כּבֿוד מיט גאָלד און מיט זילבער, און
מיט טײַער געשטיין, און מיט גלוסטיקע זאַכן. 39 און ער וועט
אַרבעטן אויף שטאַרקע פֿעסטונגען מיט אַ פֿרעמדן גאָט, צו די וואָס
ער וועט אָנדערקענען וועט ער מערן כּבֿוד; און ער וועט זיי מאַכן
געוועלטיקן איבער פֿילן, און ערד וועט ער זיי צעטיילן צום לוין.

40 און אין דער צײַט פֿון קֵץ, וועט זיך צונויפֿשטויסן מיט אים דער
מלך פֿון דָרום, און דער מלך פֿון צפֿון וועט שטורעמען אויף אים מיט
רײַטוועגן, און מיט רײַטער, און מיט פֿיל שיפֿן; און ער וועט קומען
אין די לענדער, און וועט פֿלייצנדיק דורכגיין. 41 און ער וועט קומען
אין דעם שיינעם לאַנד, און פֿיל לענדער וועלן פֿאַלן, נאָר די דאָזיקע
וועלן ניצול ווערן פֿון זײַן האַנט: אֶדום, און מוֹאָבֿ, און דער
הויפּטטייל פֿון די קינדער פֿון עַמון. 42 און ער וועט אויסשטרעקן
זײַן האַנט אויף די לענדער, און דאָס לאַנד מִצרַיִם וועט ניט
אַנטרונען ווערן. 43 און ער וועט געוועלטיקן איבער די שאַצן פֿון
גאָלד און זילבער, און איבער אַלע גלוסטיקע זאַכן פֿון מִצרַיִם; און
די לובים און די כּושים וועלן זײַן צו זײַנע טריט. 44 אָבער הערונגען
פֿון מזרח און פֿון צפֿון וועלן אים דערשרעקן; און ער וועט אַרויסגיין
מיט גרויס גרימצאָרן צו פֿאַרטיליקן און צו פֿאַרוויסטן פֿיל. 45 און

ער וועט אויפֿשטעלן די געצעלטן פֿון זײַן פּאַלאַץ צווישן די ימען און
דעם באַרג פֿון הייליקער שיינקייט. און ער וועט קומען צו זײַן סָוף,
און קײַנער וועט אים ניט העלפֿן.

יב

1 און אין יענער צײַט וועט אויפֿשטיין מיכָאֵל, דער גרויסער
שַׂר, וואָס שטייט פֿאַר די קינדער פֿון דײַן פֿאָלק, און עס וועט
זײַן אַ צײַט פֿון נויט וואָס איז ניט געווען פֿון זינט עס איז דאָ אַן
אומה ביז יענער צײַט. און אין יענער צײַט וועט דײַן פֿאָלק ניצול
ווערן, איטלעכער וואָס איז פֿאַרשריבן אין דעם בוך. 2 און פֿיל פֿון די
וואָס שלאָפֿן אין דעם שטויב פֿון דער ערד, וועלן זיך אויפֿכאַפּן, טייל
צו אייביקן לעבן, און טייל צו שאַנדן, צו אייביקן עקל. 3 און די
פֿאַרשטאַנדיקע וועלן גלאַנצן אַזוי ווי דער גלאַנץ פֿון הימל, און די
וואָס האָבן געבראַכט פֿיל צו גערעכטיקייט, אַזוי ווי די שטערן אויף
אייביק און שטענדיק.

4 און דו, דניאל, באַהאַלט די ווערטער, און פֿאַרחתמע דאָס בוך ביז
דער צײַט פֿון קֵץ; פֿיל וועלן אַרומוואַנדערן הין און הער, און די
קענשאַפֿט וועט זיך מערן.

5 און איך, דניאל, האָב געזען, ערשט צוויי אַנדערע זײַנען געשטאַנען,
איינער בײַם ברעג טײַך פֿון דער זײַט, און איינער בײַם ברעג טײַך פֿון
יענער זײַט. 6 און איינער האָט געזאָגט צו דעם מאַן אָנגעקליידט אין
לײַנען, וואָס איז געווען איבער די וואַסערן פֿון טײַך: ווי לאַנג ביז
דעם וווּנדערלעכן קֵץ? 7 און איך האָב געהערט דעם מאַן
אָנגעקליידט אין לײַנען, וואָס איבער די וואַסערן פֿון טײַך, ווי ער
האָט אויפֿגעהויבן זײַן רעכטע האַנט און זײַן לינקע צום הימל, און
האָט געשוואָרן בײַ דעם וואָס לעבט אייביק, אַז דאָס איז ביז אַ צײַט,
צײַטן, און אַ האַלב; און ווען מע ענדיקט צעפּיצלען די מאַכט פֿון
דעם הייליקן פֿאָלק, וועט זיך ענדיקן דאָס אַלץ.

8 און איך האָב געהערט, אָבער איך האָב ניט פֿאַרשטאַנען; האָב איך
געזאָגט: מײַן האַר, וואָס וועט זײַן דער סָוף דערפֿון? 9 האָט ער
געזאָגט: גיי, דניאל, וואָרום באַהאַלטן און פֿאַרחתמעט זײַנען די
ווערטער ביז דער צײַט פֿון קֵץ. 10 פֿיל וועלן געקלערט און גערייניקט
און געלײַטערט ווערן, אָבער די שלעכטע וועלן טאָן שלעכטס, און

אַלע שלעכטע װעלן ניט פֿאַרשטײן; אָבער די פֿאַרשטאַנדיקע װעלן
פֿאַרשטײן. 11 און פֿון דער צײַט װאָס דער שטענדיקער קרבן װעט
אָפּגעטאָן װערן, און מע װעט אױפֿשטעלן די אומװערדיקײט װאָס
צעגרוילט, װעט זײַן טױזנט צװײ הונדערט און נײַנציק טעג. 13 װויל
צו דעם װאָס האַרט און װעט דערגרײכן ביז טױזנט דרײַ הונדערט
און פֿינף און דרײַסיק טעג. 14 און דו גײ, ביז צום קֵץ; און װעסט
קומען צו דײַן רו, און װעסט אױפֿשטײן צו דײַן גוֹרל אין סָוף פֿון די
טעג.

© 2005 Dworkins and Leonard Prager. All Rights Reserved.